

Westualia germanie prouincia

Westualia rheno fluuio ab occidenti claudis. visurgo ab oriēte quā veserā hodie vocant. a septentrione pbrisiā h̄z traiectū terrā. meridiē bassie mōtes excipiūt q̄s anobos pholomē appellare videt. ex quib⁹ amasis fluuī⁹ orit̄ q̄ p̄adeburnā ⁊ monasteriū nō ignobiles ciuitates alluēs. mediā ferme puincia intersecat ⁊ p̄ pbrisiā defluēs serf̄ in mare. Salas q̄s fluuī⁹ westualia irrigat. inter quē ⁊ rhenū cū drusus germāic⁹ belligeraret domit̄ hostib⁹ victor appetijt. Quo aut̄ cultores hui⁹ terre vocauit antiq̄tas difficilē dictū ē discordantib⁹ auctorib⁹. Strabo vicinos rheni accolos hoc loco sugambros appellare videt. q̄ duce melone cū romanis bella gessere. victiq̄ datis obsidib⁹ pacē obtinere. quis calcata fide ⁊ pdit̄ obsidib⁹ rebellārūt. Pholomē q̄s a pte septentrionali germanie circa rhenū fluuū Bussatores habitare tradit puos appellatos siccābros. oquenos ⁊ lōgobardos inuenio apud Strabonē circa amasim fluuū brute ros habitasse q̄s drusus nauali bello sup̄auit. Bruteros aut̄ bello victos ab austro in aquilonē ⁊ oceanus dilapsos. Ob quā rē cōiecturā cape possum⁹ hos eē q̄ hodie p̄utem appellant aq̄lonares ppli de qb⁹ supra dixim⁹. facile nāq̄ bruteros in p̄utenos sermo p̄uertit. Carol⁹ magnus multa cū westualis gessit p̄lia eosq̄ magnis afflixit cladib⁹ c̄ egitq̄ xp̄i religionē amplecti relicto ydolorū cultu. quā cū sepi⁹ abnegassēt nec iusturādū aduerterēt metu pene rebelligionē cōpescerēt occultos p̄stituit iudices qb⁹ p̄tātē dedit vt q̄ primū deierasse aliquē cōperissent aut fregisse fidē aut aliqd̄ aliud flagitiū cōmisisse mox illū supplicio afficerent vbi primū cōprehedi posset nulla citatione p̄uia aut defensione p̄missa. elegit em̄ viros graues ⁊ recti amantes quos plectere innocentes haud verisimile sint. Terruit ea res westualos ac demū in fide cont̄nuit. cum sepe in nemoribus ⁊ proceres ⁊ mediocres viri laqueo suspensi inuenirent nulla accusationi p̄rius audita. Querentibus tamen causam cōstabat fregisse fidem. aut magnū aliquod scelus cōmisisse qui necati reperiebantur. Id iudicium ad nostram vsq̄ durat etatem vocaturq̄ vetitum. qui ei presunt scabini appellantur. quorū ea presumptio est vt per totam Germaniā iurisdictionē extendere velint. Secretos habent

ritus et archana quedam quibus malefactores iudicant ea non dum quisque reus qui vel scio vel metu reuelauerit
 Ipsi quoque scabinoz magis per occulta est quam per prouincias discurretes criminosos notat et referetes iudicio accusat
 probantque ut eis mos est. damnatiq; describunt in libro et minoribus scabinis committit executio. reus igna-
 rus sue damnationis ubicumque reus fuerit supplitio afficit. Regenerauit autem hoc iudicium. nam et viles alique
 persone admittunt et ciuilia negotia tractare audet. quibus erat solum de criminalibus permissa potestas. In hac pro-
 uincia nostro tempore susatenses ab ecclesia coloniensi destituere. nec diutino vexati bello multisq; cladibus affecti et
 obsessione pertinacissima oppugnati ad obedientiam redire. cuius rei causa et theodricus coloniensis antistes. qui
 westualoz princeps habet. Et iohannes dux deuensis non paruis inter se odijs contendere. Cum susatenses ad ci-
 uesum opes confugissent colonienses saxonie duces et non parua bohemoz manu in auxilium accepisset. Apud
 monasterium quoque eiusdem prouincie ciuitatem propter ecclesias quam walranus theodrici frater sibi debitas existimabat
 acriter dimicatum est. in quo bello multis hostium cecis unum ex principibus brunswicensibus qui dux copiarum fuit inter
 ceptus et in partes colonienses antistitis factus. Est autem westualia regio admodum frigida neque frumenti habun-
 dans. pane utuntur nigro. ceruisia potus. vinum quod rheno uehit magno emittit scio. opulenti tamen eorum idcirco
 raro. populus marcialis est et ingeniosus. de quo puerbium esse dicunt uiciosos et fallaces westualia facilius quam stul-
 tos gignere. Hic quoque theodrici mentio incidit non est absque pauca de eo referre. cui inter viros illustres nostri
 seculi nemo locum negauerit. Origo eius ex familia morinensi apud germanos principes honoratissima fuit.
 Tres fratres habuit qui omnes supra sexagesimum annum uixere. Henricus natus maior paternum principatum gu-
 bernauit. Iohannes monasteriensem ecclesiam multis annis usque ad exitum uite sue summa cum laude administra-
 uit. Walranus et ad trauiacensem ecclesiam et ad monasteriensem defuncto fratre nequaquam aspirauit. quibus ad traiectam
 concilij basilienensis fauore et ad monasteriensem nicolai pontificis institutione uteretur. Theodricus ipse cum bono-
 nie iuri pontificio operam daret a Iohanne. xxiiij. summo pontifice coloniensem ecclesiam obtinuit. cui iam sex et l. annos
 non sine plebis ac nobilitatis magno fauore profuit. qui et si plurima per defensionem ecclesie sue vario euentu bella
 gessit in quibus modo strenui militis. modo fortissimi ducis officium impleuit. nunquam tamen domi aut sacerdotalia nu-
 mia aut ciuilem administrationem neglexit. corpore pulchro et supra communem staturam eminenti. auro magno et pli-
 berali. cuius pallacium illustribus sepe patuit hospitibus.

Bassia germanie prouincia

Inter westualos ac francones bassia iacet motana regio que a rheno in septentrionem porrecta thuringie iun-
 gis. princeps gentis latgrauus etate nostra ad impium uocatus. imparere se esse dixit que tante rei mole sustine-
 re posset. maluitque paruo impio parentibus sibi relicto utiliter pessere. quam magnam accipiens dissipare. id quoque
 sibi obstare ad rem christianam gerendam dixit. quod literas ignoraret. Fuit tamen legum cultor. quibus sibi patrio sermone expo-
 nitur. Quoties coram eo causa ventilata est nec unquam comptus est iniquam tulisse sententiam. Hic cum reformatur
 monasterium quoddam sue ditionis ingredis et inuitatus cum monachis edit uenenum pro cibo inter edendum sum-
 pisse creditus est. nam et ipse et abbas qui reformationem petierat paulo post extincti fuerunt.

Franconia germanie superioris provincia

Franconia et huic succedit nobilis sane provincia admodum potens ab incolatu francorum sic appellata. Franci quidem troiani ab origine fuerunt. qui delecto Ilio duce Priami magni patri ex sorore nepote per pontum euntem et meothidas paludes in scythiam pervenerunt. ibique civitatem edificaverunt quam vocaverunt Sicambriam. ex qua dicitur sicambri. Constat enim per evictam incensamque troiam quam superaverunt excidio in turmas tres divisos in exilium profugisse. et alios quidem Enea duce italia petivisse a quibus albanii perierunt. et deinde romam qui orbis imperio potiti sunt. Alii sub Anthenore per medios achivos elapsi illiricos penetraverunt sinum et regna liburnorum ad intum adriatici cum pelagus accesserit ubique condiderunt patavinam ubi sepultum Anthenorem tradunt. qui enecium fugas secum duxit a quibus postea dicitur veneti quorum est hodie ingens pars terra marisque. Tercium ut diximus in scythiam penetravit. quo in loco in magna gente coaluerunt. Cumque scythiarum multi romano imperio subiecti essent et ipsi quoque tributum penderent. manserunt fectigales usque ad tempora valentiniani cesaris. quo impante alani vexare imperium ceperunt. imperator vero proposito edicto libertatem in decennium eis promisit qui alanos ferocitate compererent. allecto eo primario Sycabri arma susceperunt alanosque bello victos delevere. Ob quam rem libertatem in decennium ab imperatore donati sunt et mutato nomine franci appellati. quod actica lingua siue feroces siue nobiles sonat. Itali francos nobiles liberos vocant. Exacto decennio cum romani solita tributa repeterent franci ob ipsam libertatem effrenes facti parere recusaverunt. Principes eo tempore francis fuere priami et anthenor antiqui nominis ac virtutis quibus copias ductatibus plura cum romanis consertum est. in quo priamus ipse cum fortissimis sue gentis cecidit. qui cladi superaverunt ex scythia digressi sunt et in germaniam profecti in partibus thuringie consederunt cum principibus suis priami et anthenoris filijs marcomede scyz simone. Symo sine liberis decessit. Marcomede filius fuit foramundus quem sibi fratrem regem creaverunt. et hic primus inter francos regnavit. Huic fuit filius clodoveus crinitus a quo francorum reges criniti sunt appellati. per idem tempus gothi qui iam urbem romam irruerant ultra ligerum fluvium in gallia sedes inuaservunt. Burgundiones quoque iuxta rhodanum habitabant. qui et ipsi paulo post reges habere ceperunt. Fran

et vo trasmisso rheho romanos q ea loca tenebat fugarunt paulatim ancti potentia maguntia treueri. aggrippina
 pinā hodie coloniā sup rheho fluuio. tornacū. cameracū. remos. suesonā. aurelianū iuasere. itavt ab aqtania
 vsq ad bauariā impiū extenderēt. Clodeueo aut mortuo merone^o successit fili^o a q frāci meroringi dicti sūt.
 Post meroneū bilderic^o regnū adept^o. dū luxuriose viueret a suis pulsus ē. Egidio romano in ei^o locū suffe
 cto bilderic^o regno puat^o ad Bisinuz thurigiē regē pfugit. cui^o p iuge p adulteriū polluit. p^o octo aut an
 nos reuocat^o aggrippinā inuades eiectis inde romanis magni regni sui ptē recupauit. Mortuo aut egidio
 fili^o eius Siagri^o in ciuitate suesonā regnauit. Bisina aut regina cū accepisset bildericū regnū recupasse re
 licto viro ad eū pfugit a q recepta t p iuge habita Clodoueu ei pepit q postea regnū adept^o p^om^o francoz
 regū xpī religionē accepit. a bto renugio baptizat^o. Ill^o aut vitate caret qd pleriq tradūt agrippinā ab in
 colatu francoz vocatā coloniā. nā pūsq frāci germaniā intraret colonia romanoz appellata ē a claudio cesa
 re pdita t ab ei^o cōiuge agrippinā nūcupata. Fuit inter clodoueu t syagriū aliq bella. postremo vict^o sya
 grius ad alaricū gothoz regē cōfugit q non^o a magno alarico regnabat. Reposcit a Clodoueo syagri^o atz
 obtēt^o occidit. Romani qz reliq p galliā habitātes extermināt. Clodoueus alemāniā sibi subegit. Gothis
 qz t aqtanis bellū indixit eosq supauit. occiso alarico rege. fert cū ad bellū pgrederet si victoz euaderet e
 quū bto martino vouisse. q. xij. t centū annos an id tps vita excesserat. victoria potit^o equū tradidisse eūq
 centū solidis redimere voluisse. Stetisse equū immobilē donec pciū duplicaret. q ex re dixit regē fert. mar
 tinū bonū auxiliatorē. esse negotiatorē carū. Hic clodouē^o vxorē duxit Blodosindā filiā regis burgūdiōnū
 q cū eēt xpīana aduc ei pagano iūcta ē. magnisq pabus virū rogabat vt baptizaret. natosq filios clanculū
 baptizabat. Eā aut q Clodoueu xpīanū fecit ee fert. qz cū pugnaret t sueuos t pene vict^o esset votuz vouit
 xpīanū se futurū si ex plijs euaderet. ob quā rē mutata fortuna ex victo victoz fact^o. subacti sueuis xpīane re
 ligioni se tradidit. cui^o posteri in francia vsq ad pipinū nauū patrē Caroli magni regnauerūt. Tūc vo hilde
 rico scdo p ignauā regnū adept^o ē. Beroso em eo t in monasterio retruso pipin^o regnū accepit. Erāt tūc in
 frācia maiores damos q regnū gubernāt. Anno dñi septigētesimo mortuo Bagoberto minore frācoz rege
 fili^o ei^o puul^o i tutela pipini grossi quē alij aufgigi filiu dicit in tutela fuit t p insidias perijt. Tūc grīwald^o fi
 li^o legitim^o pipini grossi regnū vsurpās a psanguineis Bagoberti regl defuncti capt^o i custodia obiit. Per
 idem tps galli q inter seqnā t ligerim fluuū habitabāt aduersus frācos bella mouere t vsq maguntia excur
 rentes eā ciuitate obsederūt. Frāci rege carētes Carolū martellū ad regnū sublimare voluerūt q regnū rennu
 ens ductū accepit gallosq bello repssit. Prouiciā vo inter ligerim t seqnā q nunc gandina vocabatur a se
 carlingā vocari iussit. qd postea apd teuthonicos diu seruata ē. Hic Carol^o ex alpheida nobili cōcubina pi
 pini grossi fili^o fuit inclit^o vir t bello potēs. q multa sarracenoz milia gladio interemit t p fuit pipini na
 ui q carolū magnū genuit impatorē toti orbi cognitū ex cōiuge Berta quā duxit ex grecia. Hoc ergo frāco
 rū gen^o cū ex scithia in germaniā venisset ibiq diu cōsedisset germanicū effectū ē. t terrā ipam pmo habita
 uit a se franciā appellauit. Verū cuz cresceret impiuz ita vt frācia aucta est adeo vt tota gallia ferme t magna
 germanie ps a mōtib pū rheneis vsq ad pānonie termios franciā diceret. nā qd quid frācis suberat fran
 cia vocabat. t in duas ptes diuisa fuit. nā qd ē gallie occidentalis frācia dicebat. qd ē germanie franciā di
 cebat orientalis. Et germaniā qdē eatenus extenderūt qtenus sermo germanicus ptendit. naz qd quid est ci
 tra rhenū teuthonice lingue ad frāciā orientālē pūnuat. Nec gēs sub carolo magno romanū impiū meruit qui
 afflictā longobardico bello sedē aplicā cōsolat^o ē. Carol^o em quis gallice potiret impio german^o tñ fuit. i
 germania nat^o alitūsq. Cui^o sedes plerūqz i aqsgano fuit q ciuitas theutonica ē. ibi pallatiū ei^o t caput oñ
 dit. Eius posteri impiū tenētes in gallia t germaniā regnauerunt. Deficiēte aut masculina linea impiū ad
 germanos id ē ad frācas orientales redijt. i nter qz p^omus habit^o ē otto. Est aut impiū apd germanos nō eo
 mōvt nemo ipare possit nisi german^o s qm eligedi ipatorē auctas germais tradita ē. Plerūqz german^o eligi
 tur. Eā ob causas cū vacasset impiū p obitū lodouici bosonis filij germani qz ea ptās germanū elegerunt t
 francū ex orientali frācia. **H**ec pmississe volum^o qm de frāconia sermo incidit. sunt etenī multi q frācos eos
 solūmō eē volūt qui circa parisi^o habitāt t ill^o datus impiuz eē volūt qz recti^o frāci genas quis appellauerit
 franconia vo vt nra etate recipit a meridie sueuis t baiorarijs iūgit. ab occasu rheho. ab ortu bohemos t
 thuringos. septentrionē idē thurigi bassiq excipiūt. Prouiciā plabif baud ignobilis amnis quē moganus
 vocāt. Pbolome^o hūc fluuū menū appellare videt q supiores germanos ab inferiorib^o eūdē diuidere affir
 mat. neqz ali^o fluuū ē q eā diuisionē aptius qz mogan^o efficere possit. Et hodie qdē inferiores germani vs
 ad maguntia pcedūt. abinde supiores vocāt. Mogan^o vo ex mōtib^o bohemie ort^o in regiōe maguntie in rhe
 nū exonerat. Ob quā rē nō defuerūt q maguntia mogūciā a mogano fluuio dici crederet. Perlabif idē flu
 uū nō paucas ciuitates. qz illustriores sunt Herbipolis t Frāfordia. In Herbipoli nobil^o epī sedes ē. qui
 et franconū dux habet. t cū rē diuinā facit gladiū in altari nudū an se hz. In frāconia nobile emporiū ē i q
 snpi cū inferis germani pueniūt bis singulis annis. Ibi qz impator eligit^o ex veteri cōsuetudine. Ob quas
 rē palā ē impiū datū eē germanis qm inter eos eligit^o t coronat^o t sic demū ad culmē glie. rome qz diadema
 suscipit. **E**t i franconia nobilis eccia bābergēsis ad annē regnicium sita. quam fundauit beinric^o scds
 impator. quē accole religiose colūt t scim habet. ibi qz Berēgari^o sepult^o ē q regnū italie vsurpauit t ab ot
 tone pmo capt^o in germaniā duct^o illic exulās obiit. Supra ciuitatem in edito mōte arx ē natura t arte mu
 nita in q nos aliqn cū epō loci pādū fecim^o. Albert^o nobilissim^o francoz comes t ottonis saxonie ducis
 ex filia nepos. cū cōradū comitē occidisset. q lodouici regis fuisse fili^o dicebat in hāc se arcē ptulit t aliquā
 diu regis obsidionē ptulit. difficilis expugnatio loci videbat. Ob quā rē ad dolos recursū ē. Otto epūs
 maguntin^o minister sceleris inuētus ē q pfect^o ad albertū lit^o arbitriū se dixit rogauitqz albertū ad impatorē
 in castra descenderet. quia vel pacē ei daret vel in arcē reduceret incolumē. credidit albertus accepta iururā

di religione ottonem secutus est. vix arcem egressi erant cum otto vereor inquit ne diu apud impatorem morari oporteat vtilius fortasse consilium erat prius sumpsisse cibum. Laudauit albertus verba p̄sulis et in castrum rediens ottoni prandium dedit, quo sumpto ad impatorem cum eo prexit vbi mox captus est et capitali sententia damnatus. cui archiep̄i fidem imploranti, respondit parum religiosus pontifex se fidei satisfecisse qui semel reduxisset incolumem cū ad prandium introiit, bis reducere non permisisset. infelix albertus gladio obruncatus est. Melius romani qui pari fraude vsi vnū ex captiuis ab hanibale romam missis victū remisere. Fraus em̄ vt inquit maximus orator astringit p̄iurū non soluit. Prædia que albertus habuit ecclesie bambergensi postea cesserunt. Est autē Franconia partim plana partim montosa, montes ip̄i haud difficiles sunt, ager non admodum pinguis, nam plerūq; arenosus est, multis in locis consiti colles vineis gratum p̄ducunt vinum, maxime v̄o apud Herbipolim, multe silue et multa venatio inest, Terra in multos partita est dominos, quibus Herbipolensem ducē franconie dicant vt ante relatum est. Magūtina eccia et bambergensis plura obtinent loca, Palentinus q; comes haud parua occupat partem, Marchiones brandeburgenses tanq; burggrauij nurmbergenses potentes in ea sunt, multe p̄terea ciuitates impiales apud francos florent. **D**e Nurmberga dubiū est franconie an bauarie cedat ip̄i nome, indicat, ad baioarios vrbem pertinere, norimberga em̄ noricū montem significat, ob qua rem patet noricorum ciuitatē fuisse, noricū autē baioarij successisse, et nunc ea portio terre baioarie que inter danubiū et norimbergam iacet noricū appellat. Ciuitas tamen in prochia bambergensi est que ad francos p̄tinet, Ip̄i norimbergenses nec baioarios nec francos videri volunt s̄ terciū quoddā sepatum genus, Vrbs ea nobilis magnificis opibus publicis ac priuatis ornata, Amne p̄gnicio interlabit, in agro sterili et arenosa condita atq; ob eam rem industrioso pp̄lo, omnes em̄ aut opifices sunt aut negociatores, hinc multe illis diuitie et magnum in germania nomen, Aptissima impatorū sedes, libera vrbis et in medio ferme germanie sita, Inter bambergam et norimbergam Forchem iacet famosum niueo pane oppidū, Incole patriā fuisse pilati falso putant. **I**n hac provincia Fridericus marchio brandeburgens, potentissimus fuit impatori sigismundo inter caros amicos habitus, Et quatuor filij fuerunt Johannes Fridericus Albertus et alter fridericus, Johanni qui primogenitus esset electoratus imperij debebat, s̄ iudiciū patris fridericum p̄tulit qui scdo genitus erat et aptior ad obeūda imperij munera videbatur, Pr̄ itaq; q; moreret hereditatem suam inter filios diuisit, Fridericum electorem instituit, neq; male iudicauit, nam fridericus inter principes germanie sapientia clarus habitus est, cuius consilio multe p̄uincie pacate sunt, Iusti quoq; atq; honesti tenax habet, Qui cum posset regnū polonie p̄sequi p̄ electionem baronum recusauit vt ante diximus, ne vero heredi iniurias faceret, Albertus v̄o germanus eius cū norimbergensibus bellum intulisset omnes ferme teutonici principes ad se traxit, Comites vero norimbergensibus supplicias misere, Graue id et diuturnū bellum fuit, in quo tot potentie concurrentes infensissimis odijs biennio certauere, nouē plia cōmissa feruntur, Ex quibus octo victor Albertus confecit, in vno tamen victus succubuit, neq; de pace p̄ueit nisi postq; exustis agris, attritis villis, abactis pecoribus, ruriculis interfectis, cōmeatus et pecunie contendentibus defuere, tū quoq; pax ex alberti sententia magis dicta, **H**ic albertus ab ip̄a pueritia ac teneris (vt aiunt) vnguiculis educatus, in armis pluribus interfuit pl̄ijs q; alij sui temporis duces aut viderint aut legerit, Militauit in polonia, pugnavit in slesia, castra posuit in prussia, hostes in bohemia fudit, stipendia in austria fecit, predas ex hungaria tulit, nullus in germanie terre angulus quem non calcarit, armatus duxit exercitus innumerabiles, p̄stravit ferocissimos hostes, expugnauit munitissimas vrbes, in congressibus pugna prior inijt, victor e plio excessit, vltimus in expugnatione oppidorū, sepe m̄x primus ascendit, ad singulare certamen crebris vicibus inuitatus nunq; detrectauit, neq; vnq; non strauit hostem, In militaribus ludis quibus hasta contenditur vnus omnium repertus est, qui nunq; equo deiectus sit, et in omnes in se currentes deiecit, Ex torneamentis nunq; nō victor exiit, Septies ac decies solo tectus clipeo ac galea cetera nudus vt est apud theutonicos duelli quedam species in puocatores p̄ter armatos lacea acuta cucurrerit, nullo vnq; dāno affectus, cum aduersarios ip̄e nūq; non equo deturbauerit, Quibus ex rebus non iniuria teuthonicus achilles appellatus est, In quo nō solum militares artes et impatorie virtutes singulari quadam gracia reluxere, s̄ nobilitas quoq; generis, proceritasq; corporis, ac venustas et viriū robur, ac faciūdia lingue admirabilem ac pene diuinum reddidere.

De Bauaria superioris germanie provincia

Bavaria ad ortū estiuū ac meridie ptē frāconie p̄imat. ea quoq; plata ⁊ diues terra est. cui ad meridiē
 Alpes italie iūgūf. sueui ad occidentē ei⁹ solē recipiūt. Australes ac bohemi oriētē. Danubi⁹ mediam
 ferme plabif. Inter austria ⁊ bauaria alij ysarā alij enū terminū posuere. Sueuos a bauarijs lyc⁹ distermi-
 nat annis. Hāc oli regionē norici tenuere. cui⁹ adhuc porcio media inter ratisponā ⁊ nurnbergā trās danu-
 biū sita (vt añ dixim⁹) noricū appellāt. Baiuarij aut vñ dicti sint ⁊ vñ originē traxerint nō facile dixerit verū
 cū reperiat vetustissimos codices baiuariā appellare quā moderni bauariā dicūt nō difficile traboz vt boio-
 arios a bois dictos. ⁊ gallicā oli fuisse gentē huic opinioni strabo q̄nto p̄mētatorio vires adhibet ita inq̄
 ens. Priscis igit vt dixi t̄pib⁹ plurime galloz gētes flumiū incolebāt de pado loquit. e quib⁹ amplissimi fu-
 erant boi insubres. ⁊ q̄ oli cū gesatis senones romana p̄ impetū potiti sunt vrbe. hos romani posterioribus
 annis fundit⁹ deletos pdiderūt. boios vo e simb⁹ eiecerūt. inde migrātes circūadiacentes histro locos cum
 thauristis habitārūt. bellū assidue p̄tra dacos agētes. Cōstat igit boios in pannoniā p̄sedisse. quo ex loco
 facile successu t̄pis in noricū cōterminā regionē migrare potuerūt. Idē q̄s Strabo locū q̄ mō p̄stātinesis vo-
 caf designās paululū ab eo distare rhetos ait. ampli⁹ helnecios vindelicos. p⁹ vindelicos aut desertā boio-
 rū regionē esse affirmat vsq; pannonios. Ob quā rē satis iudicat boioarioz terrā a bois cultā fuisse. Idē
 Strabo germaniā describēs boios pri⁹ hirciniā habitāsse siluā asserit. ⁊ cymbros agmine facto eoz inuasit
 se locū atz a bois reiectos fuisse. Itaq; satis psuasum esse p̄t boioaricū nomē ex bois descēdere. Ager eīm eoz
 trans danubiū hirciniā siluā nō parua ex parte occupat. Ea nūc germanica gens ē sermone vtens theutoni-
 co. neq; deserta regio vt Strabo tradit quo suo fortasse t̄pe fuit. nunc cultissima est. magnas atz ambiciosas
 ciuitates habens ⁊ oppida nobilissima. quoz splendorē nescimus tota europa que vincere possint. Ponti-
 ficales vrbes in ea q̄nq; sunt. q̄z vna metropolitana ē. Saltzburgā vocāt ex flumie saltza cui adiacet. veteres
 suuaniā vocauerē. In baiouaria lodouic⁹ lodouici fili⁹ gibbo ⁊ struma deformis. Impia cōtra patrē bella su-
 cepit. venerandū q̄s senē ⁊ auctoritate insignē. q̄ quōdā regnū francie gubernasset in arce munitissima obse-
 dit. s̄ supis vltionē tāti sceleris petētib⁹ pri⁹ febre pcussus occubuit. q̄ p̄is animū in suā traberet sententiā

Ille in p̄tate beinrici eiusdē familie duci postea fact⁹ breui t̄p̄uitā finiuit. nec beinric⁹ diu sup̄iuit. Qui cū p̄hibuisset s̄bditos in anno iubileo romā petere verit⁹ ne puincia pecunia exhauriret eodē anno ad p̄ses suos addit⁹ ē. Successit ei lodouic⁹ fili⁹ ex sorore alberti cesaris nat⁹ magni animi adolescēs. glie cupid⁹ ⁊ p̄cuniaz cōtemp̄tor. q̄ iudeos oēs publice positi edictis e suis dominijis exterminauit. uxore de saxonā duxit neptē friderici cesaris. multas germanie lites auctoritate sua cōposuit. quibus sepe multū conat⁹ reconciliari cesari ladislaū regē nequerit. Albert⁹ eiusdē terre ac familie p̄iceps postq̄ p̄ ei⁹ arnestus puellā balnei custodē a b eo p̄dite amatā ⁊ in spē matrimonij susceptā apud strauburgā danubij fluētis demersit. cū diu vitā in merore pegisset. tandē luctu pacto vxorē ex domo brūsiuicē. duxisset. ex q̄ sobolē pulcherrimā sustulit. sub impio friderici podagra laborās. sepositis ceteris curis sectat⁹ musicā assiduis cātibus ac sonis animū oblectauit. ⁊ venationi opam dedit. In saltzburga quā metropolica in baioaria sedes obtinere dixim⁹ tres archiep̄i fuere quoz vltim⁹ sigismūdu noīe dū scismatis p̄cella deseuit. cū adhuc esset p̄posit⁹ romanā eccias magnifice iuuit. s̄ archiep̄s a nicolao pon. creatus l̄ras aplicas q̄bus cēsura in australes impatori rebelles subminabat in eccia sua publicari nō limit siue metu potentie illoz siue q̄ anathemate suspenso paces meli⁹ inueniri putauit. ad quā cōponēdam ⁊ ip̄e descēdens in austriā non paruam operam impendit.

De Rhenensibus germanie superioris populis

Q̄ circa Rhenū q̄ flos germanie n̄ro t̄p̄e visit⁹ inter theodricū magūtinen. eccie p̄sulē ⁊ lodouicū comitē palatinū rheni crebre dissensiones fuere ⁊ sepi⁹ ad arma vētū ē. totaq̄ circū regio rapinis atq̄ incēdijs vastata. Cū magūtino marchiones badēses ac brādeburgenses opē ferrēt. palatino iacob⁹ treueren. anti ftes ⁊ nōnulle ciuitates assisterēt. mortuo lodouico palatino. q̄ relicta lodouici regis sicilie vxorē duxerat. filiū ex ea natū infantē adhuc fridericus frater ei⁹ cōsentitib⁹ terre optimatib⁹ arrogauit. gubernationē p̄ uincie tanq̄ dñs accepit. Electorē imperij se dixit. celibatū. i. sine vxore esse imp̄petuū promisit. ne arrogato filio vxorē ducēs p̄iudiciū faceret. Rogat⁹ nicola. pon. q̄ntus id gen⁹ adoptionis cōfirmavit. Recusauit frideric⁹ impator sepe multū requisitus. In sueuia albertus friderici frater impatoris cū pluribus ciuitatibus variante victoria bellū gessit. ab vlmensibus cōitatū rotemburgen. litigando p̄ sniaz obtinuit. In marchio natu badēsi p̄iceps Jacob⁹ iusticie ac prudētie fama inter germanos clarissimus. cū sibi ad humanā felicitatē solā l̄raz periciā deesse augeret. quos ex cōiuge legitima liberos sustulit ediscere l̄ras p̄puli. Inter quos diuiso patrimonio cū carolo primogenito singularis industrie iuuent impatoris friderici sororē matrimonio collocasset plenus annis haud inuitus e vita decessit.

De thiolensibus populis germanie

Q̄ thiolēses q̄ valles eni flumis ⁊ atbesis incolūt. cū sigismūdu p̄cipē suū in tutela friderici cesaris ext̄stentē iā gratia diuiculū ad se remitti frustra petiuissent sumpt⁹ armis p̄fectos prouicie q̄s cesar instituit erat reiecerūt. ⁊ cū tridentini iussu ep̄i cuius erant subditi in fide cesaris pseuerarēt cū exercitu eo puenere ciuitatēq̄ metu p̄cilsam prodicione ceperunt ⁊ arcē obsidione fatigatam ad deditiōē cōpulere. ex impactiōibus cum cesare conueniētes minori q̄s crederant felicitate suū dñm obtinere.

De Suisensibus populis germanie

Suisenses mōtani ⁊ feroces ppli. cū thuricēses ex federe qd cū eis pepigerāt destitissent. cōpato exercitu in eoz agrū cuncta vastates exieret q̄bus cū thuricēses p̄lio congregati p̄sumpsissent vsq̄ ad internitiōē celi sunt. tātaq̄ Suisensū invictos hostes crudelitas ac rabies fuit vt eo ip̄o i loco parte victorie epulantes congestis necatorū corporibus ⁊ mensalia ⁊ sedilia ex illis apparauerint ⁊ aperiētes hostiū cadauera cruozem biberint. corda dentibus lanauerunt.

De Alsacia alias heluetia populis germanie

In alsacia cui quōdā heluetia nomē fuit tūc gallici nūc germanici iuris prouicia. Cū lodouic⁹ delphinus viennē in agrū basilēsem omnē ferme militiā gallicā eduxisset ingētēq̄ metū basiliensib⁹ incussisset. Suisen. ex federe socie ciuitati quoz milia militū letissime iuuetutis auxilio misere. q̄s cū delphin⁹ appropi quare aiaduertisset mediū inter basileā ⁊ Suisen. cū toto exercitu se opposuit. nec detrectauere illi certamen quibus pedib⁹ pugnatū. xxx milia eq̄tū stare cōtra se aciē cernerēt. pugnatū ē summis vtriq̄ viribus. Ad extremū nō tā victi q̄ vicendo fessi Suisen. nimis audaces p̄sumpti facinoribus penas dedere. naz paucis fuga dilapsis obrūcati oēs in cāpo iacuerunt. Rar⁹ tñ ex Suisensib⁹ inultus interijt. Ex quibus plures gallozū reperti sunt qui lanceis Suisensium perforati ad obruncandū hostem per medias hastas dilapsi vindictam accepti vulneris expetiere.

De Sabaudia

Amedeus in Sabaudia dux p̄m⁹ eius gētis cū annis ferme. xl. p⁹ p̄ris obitū puicie gubernacula tenuit. Afferet ⁊ admirādus aucto paterno impio. porta vndiq̄ pace formidādusq̄ cumulat⁹ opib⁹ sapia vicinis pplis ac p̄ncipib⁹ videret. ac demū relictis p̄ncipat⁹ glie fascib⁹ in heremū se recepisset ⁊ sumpta penula ac retorto baculo cū sex viris equestris ordinis etate etiā puectis mōdo ⁊ p̄p̄is ei⁹ renūciasset. Ad extremū sūmi p̄ntificatus honore ex basiliē. p̄gregatiōe sibi delatū in eccie diuisiōe sup̄is parū fauētibus accepit. barbā totōdit quā p̄missam nutriuerat. ducatu p̄mogenito suo tradidit. ecciasticas ceremonias ⁊ orādī mōrem repēte didicit. stipatusq̄ magna nobiliū caterua ⁊ illustri comitatu circūdatus basileā prexit. vbi ab his q̄ generale p̄ciliū facere arbitrabant in maxia ppli multitudie q̄ vndiq̄ ad spectaculū tante rei p̄fluxerat inter duos filios egregia facie adolescētēs. alterū subaudie ducē. alterū gebennaz comitē solennib⁹ pro more seruatatis tāq̄ romane p̄sul eccie coronat⁹ ē. Celebrauit sepe diuina. bñdixit plebibus. officia curie ordiauit. car diuales doctrina ⁊ auctoritate p̄stantes assumpsit. fuerūt ei cū rege francie carolo. cū alphōso rege arago-

nam (qui tñ hostis Eugeni ppe fuit) cū philippo duce mediolani cū plurib⁹ alijs de recipienda auctoritate tractat⁹. qui oēs incassum abiere. fuit et frideric⁹ impator apd eū in basilea sed clā nocte intēpesta abiit. reuerentiā ei tanq̄ vicario ihesu xpi subditi ei⁹ tantū et suiteſes populi et basilienses et argentinēſes et qui alberto parebant bauarie duci pbuerunt. fuit em̄ magna spes obtinēde germanie cū sex pncipes electores in eas sententiam sedus inissent vt nisi eugenius postularis eoz annueret. Postulabāt aut̄ proorsus res negandas in amedei quē felicē virū appellabant obedientiā transirent. Sz cū illoz consilia frideric⁹ pueritisset et qui sb noie sinodi basilee degebāt abire iussisset desperato meliori successu interueniēte p legatos suos carolo frācie rege eccie pacē dedit. Et nicolao pon. max. recōciliat⁹ relicto noie pape cardinalat⁹ honorē retinuit. i q̄ paulo postea n̄ sine boni viri opinioe decessit. Felix pnceps et nimirū felix si senū suū ecciasticū titulis n̄ sedasset. Bolomer⁹ qui eius quōdā et prim⁹ et dilectissim⁹ cōsilioz pnceps fuerat. ingētēſq; opes apd eū cumulauerat. cū nobilitatis odiū incidisset proditoris reus factus mortis sententiā tulit et in lacū lemnantū circa gebennā precipitatus magno saxo ad collū suspēso demersus ē. Nobilitas exinde noui ducis indignationem subies ad regē francie cōfugit. cui⁹ opibus adiuta in patriā redijt. Johānes segobienſis homo hispan⁹ morib⁹ et doctrina illustris. q̄ cū summos theologie pceptores doctrina equaret ab amadeo dū se papā dixit cardinalatus eminentiā accepit et deinde vniōni consentiens a nicolao pon. max. cardinalatus demisso titulo cesariensi eccie pfectus fuerat. in altissimis reconditus montibus puo monasteriolo pntus. Vocatis ex hispania legis arabice mgnis librū quē vocant alchoranū et in quo maometis pseudo prophete. nō tā misteria q̄ deliramenta continent in nostrā linguā de nouo conuertit. et mendacia eius vris ac vniū rōnibus et argumentis explosit. In Arelato ad sepulchrū lodouici cardinalis scē cecilie eū ubi epō quē basilee in consensu patrū pſidentē vidimus magna miraculoz opinio orta ē et inualidoz frequens cōkursus spe sanitatis factus Johannes comes armeniaci incesto sororis amore pculsus nuptias eius temptare conatus haud indignus existimatus est quē paterna hereditate carolus rex francie armis eijceret.

¶ Additio

¶ Promisit pius enneas multaz rerum doctrina illustrissim⁹ in exordio hui⁹ opis se in lucē ponere res europeas. Cūq; dirimendas suis limitib⁹ germanie terras absoluere nitit̄ ipius germanie superioris et inferioris florē onusit. Nihil em̄ de sueuoz antiquissimis germanie populis scripsit quos strabo iuliusq; cesar in suis pmetarijs in re bellica miris extollit laudib⁹. quoz terra hodie multis ecclesijs pōntificalib⁹ celebratissimisq; vrbibus ē referta. multi in ea amnes clarissimi. licus. nectarus. argos. fontesq; danubij. Terra ferax tritici. vinetis ditissima. ingeniosissimo marcialiq; pplo exuberans. Onusit itē vtrasq; rippas rheni a fontib⁹ suis vsq; ad coloniā agrippinā versus rippas inq; oī ex parte vtrinūq; habitatas. maximis pontificaliū vrbium imperialiūq; et principū oppidis habitatas. vbi terra vberi gleba referta. frumentū. triticū et multorū fructū fecundissima. vino adeo exuberat vt cūcta peue interanea. germania etiā inferior et totus pene occidentalis septentrio rhenēſi vino se reficiat. ¶ Pontificales vrbes sunt Constantia celebratissimo martini q̄nti concilio illustrata. basilea. argentina. spira. wurmatia. quos olim vangiones magūtia. cōfluentia omnes ciuitates celebratissime antemuralibus. pinnis. fossatis. propugnaculis supbe. pplus hūanissim⁹ ptim sua vberi terra. ptim negotiationibus. Nobilitas vō venationib⁹ intenta. in delitijs et voluptate maiorem vite partē agit. Præterit vō eā alemanie ptem quā limagus fluuius vulgo lintmag dictus. a quo alemanie proprie dicti. cuius fontes in montibus alpiū glareſijs lacus turicensē influunt. in rhenūq; exonerant. Terra bec non solum limago ymmo alijs celebratissimis fluuijs vt ruffa. aro irrigat. Oppidis castelliſq; fortissimis exuberans. quaz berna. lucerna. duregum. solitor pcpuas credimus. bellicosissim⁹ popul⁹ quem hodie ligam suitensium vocant. que terrori est vniuersis circumiacentibus regnis. Breuiq; suū impitū mirum immodū dilatauit. Onusit item flandriā. hannoniā. brabantiā terras diuiciarū negotiationūq; celebritate p spicias. In quib⁹ brugis. gandauū. mechlinia. antwerpia. que licet olim gallie belgice adnumerate sint. tamen germanoz impio dilatato. omnes germanica lingua loquuntur. ppter vicinū ceteris linguis etiam perite. quod si cuncta superioris inferiorisq; germanie famosiora loca describere niterer magnitudine operi legentibus tedio afficerer. quapropter breuitati insistentis studioso cuiq; que animum suū oblectant legenda cōmitto.

In regno ipso francie quod etate nostra Joana uxor lotborigien. diuinitus ut creditur admonitavirilibus idumetis et armis iduta gallicas ducens acies ex anglicorum manibus magna ex parte mirabile dictu. prima inter primos pugnas eripuit. Cum iam philippus burgundie dux pene nec iniuria remissa relictis anglis ad francos defecisset ingentes inter carolum regem et filium eius lodouicum delphinum viennensem contentiones atque inimicitie succreuerunt. Carolus andagouensis eo tempore delphini auctus apud regem plurimum poterat. cuius potentiam cum iohannes aluernie dux ferre non posset. Borbonij quoque princeps et frater eius spurius andagouensem gubernationem egris animis intuerent. delphino ut a patre discederet suaserunt. sic enim fieri posse ut rex desiderio filij carolum a se reuiceret regnumque quod in eius manibus passim ire videbatur meliori consilio regeret. Quibus primus delphinus insalutato patre ad nuterneses recessit. qua re cognita rex copato raptim exercitu in alanconius duxit. et expugnatis non magno negotio plerisque munitionibus ducem in ditione accepit. Exinde contra filium profectus. verum ciuitates mineruie delphini aduersus patris imperium tueri non audent eum a se abiret rogauerunt. ille in borbonium se recepit. nec diu post metuens borbonij regis iram filium patri conciliauit. Que res fratri suo spurio haud bene cessit. nam is paruo post tempore captus in profluentem demersus. violati paterni iuris in filium penas dedit. Interiecta deinde non longa temporis mora renatus e regno sicilie ppulsatus filiam suam beinrico regi anglie in matrimonium collocauit. Haud abnente francoz rege qui ex eo coniugio iducias belli sibi ac regi suo salutare cum anglie plurimum annorum obtinuit. Quibus conclusis securus iam domi rex ut franciam militaribus spolijs atque incendijs diu agitata tantisper sineret quiescere. Delphinum cum magis parte copiarum in beluencios. id est suteses et basilienses quod supra est relatū dimisit. ipse cum reliquo exercitu in lotborigios profectus meteses tullensesque agrum vexauit. oppidumque non pui momentum quod spinale vocant dedentibus oppidanis ab ecclesia metensi abstulit. Exinde franciscus aragonensis capto furtim oppido tolosi quod in normannia situm in potestate ducis britannie fuit. duorum potentissimorum francie atque anglie interrumpisse pacem visus est. De qua re missis ultro citroque legationibus contenditur. Flothetus non paruis equitibus a rege francie profectus quadrigas feno oneratas in quo milites armati laterent per pontem arcis quo Sequana fluuus iungitur. Qui Normannos a Francia dirimit. edoctos rursus

cos educere iubet atq; in medio portis portarum arcis subsistere. ipseq; insidijs cum cohortibus signum expectauit. quod recepto cum milites e fenestro dislapsi portam inuasisse trucidatis custodibus tandem locum tenuere donec flothet ad uolans et portam et arcem in partem recepit. cuius rei precepto nuncio et rex ipse per eundem portam in normanniam copias traiecit et ex alia parte franciscus britannie princeps exercitum duxit. Dux somerleti eam prouinciam pro rege anglie cum impio tenebat. quod postquam tanti belli mole in se verti cognouit. Talbote copiarum ducem fama claram in rebus gestis insignem rothomagi apud se esse iussit sperans eius consilio et armis ciuitatem eius nutare. animos aduerterat in fide pertinere. sed frustra eius consilium fuit. nam rothomagenses postquam regem appropinquare didicerunt missis ad eum legatis suam ac fortunam suarum pacti salutem exercitum intravisse recipe et impata facere promiserunt. quibus a rege collaudatis et tomum cum presidio militum missis urbs regi tradita est. Talbotus cum duce suisque omnibus in arcem sese recepit. quod cum oppugnari cepta esset interuentu renati regis ut agnitis que in normanniam retinebantur oppidum excederet. Dux ac Talbotus cum suis liberi essent. sed cum presertim oppidorum non parerent dux somerleti dimissis in arce talboto et duobus pugnatis suis is clara recessit in angliam. arx postea tradita est et pugnati ducis cum talboto in partem regis facti sunt. Talbotus vero cum esset clara apud omnes fama quam non malis actibus sed robore corporis et ingenij dexteritate in apertis Marte quasiuisset. data fide quod aduersus francos deinceps arma non gereret libere dimissus est. Hic anno iubilei indulgentie causa romana venit ut quodam putat absolutionem quasiuisset. eius promissi quod regi francie fecerat nihil hoc minime cooptum est. Illud constat talbotum cum in angliam redisset iam rex francie euicta omni normannia burdegalem que armis subegisset a rege suo non sine magnis copiis in vasconiam cum impio missum et burdegalem recuperasse et alia plerumque castella que ab imperio anglicano destituerat partim vi expugnasse partim traditione uoluntaria recepisse. id ubi rex francie restitisset euestigio duos exercitus instruxit quorum alter (cuius presertim erat gener suus comes clarimontis ac ducis Borbonij filius) cum xv. milibus pugnatorum in quibus totum militie robur fuerit ad urbem burdegalem recto itinere contendere iussit. Alterum quem ipse ductauit ex purpuratis suis conscripsit. quibus et comes de scampis annumeratus est. quem electi iuuenes. d. ccc. equites ex britannia sequebantur. iussit et hunc exercitum retento apud se comite rex preire. quod cum septem (ut aiunt) leucis a burdegala constituisset pugnatum quodam castellum oppugnare ceperunt. Turri quodam inter burdegalam et castellum ipsum occupata ac sagittariorum presidio munita. Talbotus vero postquam sibi cum duobus exercitibus pugnandum esse intellexit. eum prius aggrediendum cesuit quem minori negotio superari posse confidebat. Egressus igitur cum robore sui exercitus iam uespere ad turrim quam diximus occupatam puenit. quod primo impetu expugnata sagittarios omnes ibi captos circiter quingentos interemit. Erat mane presertim cum accepisset regium exercitum fugam parere. ueritatem tamen sibi e manibus preda elabere iussit alijs sequi cum quingentis galeatis militibus. d. ccc. sagittarijs prope in hostes aduolans tumultuarium plium inijt. Consultauerat aliquandiu inter se hostes an retro pedem fugiendo referret. sed pudore propter qui regis experiri belli fortunam decreuerat. Erant eis. ccc. circiter tormeta enea que curribus aduexerat ea parte per quam talbotus uenturus erat opposuerunt. multas preterea machinas hinc atq; inde collocauerunt quibus ignari hostes confusi posset. ut ergo fures talboti miles itinere quod unum patebat in castra hostium nescius machinarum percurrat. dato tormetis igne primo congressu. ccc. ferme milites ictu lapidum ex anglicis periere. quod ubi talbotus aduertit filium quem se sequebatur ut abiret et ad meliora terra se reseruaret admonuit. At cum filius diceret non esse sibi ex eo plium fugiendum in quo preter platurus esset. Ego inquit filii multis rebus clarissime gestis nec mori sine gloria nec fugere sine dedecore possis. te nunc militare incipiente nec fuga infame. nec mors claram faciet. sed cum filium plium pietas que eum commouitio prima moueret cohortatis socijs ut forti animo pugnam reintegraret. restitutione suorum facta in hostes. quod nunc munitiones castrorum exire presumpserat audacibus inuictis animis haud quam illo stragem edidit. sed cum hostes pro loco. pro tormetis ac numero militum superiores essent et iam crus talboto lapis e tormeto missus arripuisset. cesis ex maiori parte suis. et ipse tandem cum duobus filijs. altero legitimo. altero extra matrimonium nato et uno genero percubens cecidit. Hic pro tot sumptas ex hoste uictorias clarissimi uiri exitus fuit. quem britonum potissimum constancia et audacia prostrauit. Burdegala item in partem regis facta est britannie ducem eius germanum quem nunc rex pontifex cum diu sobole caruisset uotum uouisse ferunt liberos si sibi superi daret. priores duos. alterum minorum. alterum predicatoz religioni consecratur. Erat uoti copotum primus quem sibi natus est franciscum appellauit. secundum dominicum. Tertius est et tertius filius quem in angliam nutriendum misit. Is cum mortuo patre in britanniam francisco regnante redisset ab eo captus et in carcere necatus est fame. et cum neci traderet impietatem fratris accusandus. quod non contentus regnum sibi debitum occupasse sed animam que sibi nepharius auferret. franciscum coram diuino iudicio de paricidio misit infra annum citasse. ob quam rem cum infra preteritum tempus franciscus idropisi laborans obisset. ut est religiosa galloz natio correctum cum diuina cesuravulto creditum est. Dominicus ei successit. quod cum hoc anno sine liberis decessisset Arturum francoz militie principem patruum suum successorem habuit non minus prudentia quam armis grauem. Carolus dux aurelianensis quem magno quodam plio ab anglicis captus fuerat iam senex in patriam dimissus. Defuncto philippo maria mediolanensi ducem tamquam ex successione debiti sese titulis ornauit. In flandria gaudauen. aduersus philippum burgundie ducem rebellante pluribus plijs uicti. Ad extremum supra. xx. milibus ciuium una pugna amissis. confessi errorem philippo manum tradere leges uictoris acceperunt. Idem philippus et oppidum luceburgen. maximum ac munitissimum. quod in saxonum partem dotis nomine uenerat non sine indignatione latislai regis accepit. Delphinus uienensis cum muliere quadam nomine agnetam forma prestantem ac patri dilectam occidere temptasset iterum regis odium incurrit. Cumque nusquam alibi se tutum arbitraret ad flores philippi opes confugiens. ut primum conuenit miserere met consanguinee inquit quem sine terra sum filius regis. ad quem philippus. Dum terra mihi est caue ne te sine terra dixeris. nam que mihi prouincie pariter eedem tue sunt. nec tibi mihi quam mihi obediunt. Nolo post hec et brabantie oppida floretissima et ambiciose flandrie ciuitates ondit dominum eum et principem in conspectu suo appellari iubes. Ut tunc modo est in eum locum de quo breuissimus est in angliam traiectus. neque enim plus quam. xxx. milibus passuum id mare latum est quod flandriam et angliam interluit. Absolutis gallicis rebus haud inconueniens fuit transmissio pelago anglie rebus cui quodam britannie nomine fuit quibus breuissime mutationes sub friderico factas commemorari.

In anglia quā tū albion tū britaniā veteres vocauerē. Rex henric⁹ solitudis ac ocij cupidus alieno ma-
 tratu et pplis ⁊ p̄cipib⁹ dixit. s̄ cū res anglica apud fracos minui cepisset ⁊ iā impiū gallicū in pristina gli-
 am emergeret. dux eboracēsis coact⁹ nō puis copijs nec pauc⁹ stipat⁹ baronib⁹ lundonias venit reg⁹ p̄silius
 mutatur⁹ atq; ut ipse dicebat reg⁹ ⁊ regni saluti cōsultās. nō expectauit ei⁹ aduētū soffulti s̄ nauigio rapti cor-
 repto p̄ themisiā flumiū saluti sue fuga cōsulere adorsus ē. s̄ destinata q̄s mortē fugiat. missi q̄ eū cōprehēde-
 rēt p̄ cōpēdia itinez cursuz ei⁹ p̄uenire. ipm̄q; mox interemptū in proza nauis q̄ uebebat obrūcauerūt. dux
 q̄s somerseti q̄ pdita normānia in angliā remeauerat potēs q; apd̄ regē credebatur. in carcerē cōiect⁹ ē. nobiles
 viri q; plures necati. nec sacerdotio pdit⁹ paruz ē. Inter q̄s ⁊ amic⁹ n̄r adā molynes secreti reg⁹ signaculi cu-
 stos ⁊ l̄raz cultor amisso capite trūcat⁹ iacuit. nec diu postea cū dux eboracēsis domū redisset somerseti prin-
 ceps e carcere missus p̄mittēte rege gubernare regnū cepit. q̄ res sup̄me sibi cladis cā fuit. Irritat⁹ em̄ ob eā
 cāz p̄iceps eboracēsis cū maiorib⁹ copijs q; p̄ri⁹ lūdonias p̄perauit. cui cū rex obuiā vna cū duce somerseti
 exiisset putās illū aut v̄boz lenocinio placare aut regie maiestati auctoritate deterrere. nihil p̄fecit. Ebrocē-
 sis eq; cū esset lōge potētior iusso rege ut in partē se reciperet in somerseti ducē ac ei⁹ equitatu irrupit eumq;
 mox captū trūcato capite interfecit.

De Scotia

Scocia ei⁹ insule in quo ē anglia sup̄ma portio ē in aq̄lonē vsa. flumib⁹ haud magnis ⁊ mōte quodā ab
 anglia discreta. Sic nos brunali tpe fuim⁹ cū sol paulo ampli⁹ q; tris horis terrā illūaret. Jacob⁹ eo
 tpe regnabat q̄drat⁹ ⁊ multo abdomine grauis. q̄ cū oli in anglia capt⁹. xi. annis in custodia fuis⁹. ac dimis-
 sus tadē suscepta ex aglic⁹ cōiuge domū reuersus plures regulos gladio pcussiss⁹. ⁊ ipse tadē a suis domesti-
 cis interfec⁹ ē. Inter q̄s vltioe pacta fili⁹ ei⁹ regnū suscepit. Audiueram⁹ nos oli arborē eē in scocia q̄ su-
 pra ripā flumis enata fruct⁹ p̄duceret anetaz formā h̄ntes ⁊ eos q̄dē cū maturitati proximi esset sponte sua
 decidere. alios in terrā. aliā in aquā. ⁊ in terra deiectos putrescere. in aquā v̄o dimersos mox aiatos enatare
 sub aq̄s ⁊ in aera plumis p̄nisq; euestigio euolare. De q̄ re cū auidi⁹ iuestigare m̄ didicim⁹ miracula sp̄ re-
 moti⁹ fugere famosamq; arborē nō in scocia s̄ apd̄ olchades insulas inueniri. Illō t̄n nobis in scocia mira-
 culū p̄sentatū ē. nā paupes pene nudos ad ecclias mendicantes accepti lapidibus elemosine grā datis letos
 abisse conspeximus. Id genus lapidis siue sulphurea siue alia pinguis materia pditum pro ligno quo re-
 gio nuda est comburitur.

De Hibernia

Hibernia nunc nobis absoluēda ē que puo a britannia disuncta freto. partiz libera. scotorum amicitia
 societateq; gaudet. partim anglicano paret imperio. S; qm̄ nihil dignū memoria per hoc tempus de
 quo scriptio est gestum accepimus ad res hispanicas festinamus.

Hispaniā

Hispania regio latissima terra optis opanda viris. armis potēs. hec euo nro in qnqz reges diuisa ē. pri-
 mū ac maximū castelle regē appellat. primū ei aragonū. Tercio loco portusgallēses. Quarto nauerre
 Quīto reguū granate qd ab euāgelio xpi alienū ē de ritu machometi. Ultimū ponūt in castella p nobili ac la-
 te dnanti regno. cui reges gothoz sanguine creti nūqz gen^o variāt. Aluari^o de luna natione aragonēn. no-
 bili genere quis extra mrimoniū nat^o cū oli iohāni regi adeo insinuasset vt vn^o oim regni regisqz potēs vi-
 deref. iohāneqz nauerrē regē z heinricū m grm militie scī Jacobi potētia sua opprimere ac regnū guberna-
 re conat^o armis deturbasset. Postea tū aduersante sibi regina redentib^o illis z regē in ptatē suā recipiētib^o
 e curia pulsus. in possessionib^o suis aliqz diu priuat^o vixit. Felix si pcesso frui ocio nouisset. s nulla ē regno de-
 iectis qes. Bū ergo sublimē locū (de q rursus maiori cū ruina p cipitaref) vēdicare conat^o regi clā suadet vti
 p specie venationis in salt^o sibi p pinqz egrediat^o se cū potēti manu futurū obuiā. nec dubiū qn regni op-
 timates libertatē regi afferant. nō fuit difficilis p suasio. rex cū paucis egressus paz custodit^o. nā aluari^o iam
 pene nomē extictū erit vbi ad insidiarū puenit locū mox clamore edito aluar^o inter dilectos exultans milites
 libez regē saluare dixit eūqz secū abduxit. Quare vulgata p festum mira innouatio regni facta ē z itez ad al-
 uaz regni gubernatio deuoluta. Nec diu p^o cū eisdē iohāne atz heinrico atrox plū pmissum ē in quo plures
 vtriqz cecidere. victoria penes aluaz fuit. Heinric^o nō multis p^o dieb^o ex vulnere man^o qd in ea pugna ac-
 cepat mortē obiit. Adgratū ei^o aluar^o obtinuit. z aliqz diu postea reg^o p z regni moderator ē habit^o. ad ex-
 tremū tū potētū inuidia succubuit. nā cū nobilē quēpiā iussu regis ingrata sibi qdā renunciātē e fenestra sue
 dom^o p cipitari iussisset mox capt^o z in medio foro capitali snia dānat^o nō tū ignau^o occubuit. s numeratis
 suis in regē regnūqz meritis. nō lacrimās aut etulās s alacri vultu z qsi ad epulas inuitat^o ceruice gladio p
 buit. vir alti spūs nō min^o domi qz belli clar^o z cui sp mag^o in mēte sederunt. Iohānes deīn aliquot annos p
 se regnū admīstrauit. quo vita functo fili^o ei^o heinric^o regnū accepit. adolescēs aīo plen^o z recti cupid^o. q re-
 licta priori p iuge alterā ex portugalīa duxit impatrici sorozē z in regnū granate cū exercitu pfect^o magnā
 hostilis terre ptē diripuit atz p riuit. Iohānes cardialis hostiēsis summa vir integritate z scia iuris eminef
 cui inuenis in dictādis eplis seruiui senio pfect^o in eo regno. vñ illi origo erat aīam deo reddidit. In regno
 nauarie z fili^o in patrē z p z in filiū arma suscepit. filiusqz tādē regno pulsus ad alfonsuz patruū aragonū si-
 cilieqz regē p agrat^o pri^o gallia) p fugit. Nūc iodonie^o mōtesie m gr z iohānes discretanus viri p stabiles ab
 Alfonso m i reconciliari p z filiū studet. Joanna regis alfonsi z soroz z cōiūz absente viro multis ānis ara-
 gonū z valētie regnis tot potētib^o ciuitatib^o z nobilissimis p ricipib^o iura dixit casta z scā mulier z digna
 que plē pepisset alfonso. Anno aut ab incarnatiōe dñi. i 491. totū regnū betice qd hodie granata vocitat^o
 vict^o barbaris regeqz eoz capto. ciuitate qz granata populosissima armis fameqz durissimaqz obsessiōe ob-
 tenta. a xpianis crucem dñi adorantibus pacifice hodie possidet.

Portugalia

In portugalia petrus agnomine infans. sic em filij regis anteq̄ regnant appellant̄. magni nominis p̄ri/ ceptus qui totam ferme europam peragrauerat sue virtutis documenta demonstrans. Cum regnum tuto/ rio nomine aliq̄ diu summa cum laude administrasset nec minore fide alphonso ex fratre nepoti simul ⁊ gene/ ro suo restitisset. tandē subrotis ytrimq̄ dissensionibus cum odio crescente ad plium ventum esset sagitta in/ incertū missa transfirus interijt. vir magnorū operū. Et qui olim sub cesare sigismundo stipendia faciens nō/ parua sibi gloriam in turchos pugnando parauerat. Alphonso exinde mansuetissimus princeps alti cordis/ et prudentia singulari p̄ditus neq̄ eū vnq̄ regius portugalia sanguis deriuatus est. post hec regnum quiete/ te tenuit. cui cū obijisset dilectissima diuix. eademq̄ soror patruelis vt aliam supduceret suaderi non potuit. sed omnis eius cura eo conuersa est vt aliquid agat quod sibi laudem ⁊ xpiane religioni fructū pariat. Qua/ propter inuitatis regni proceribus suscepto publice crucis signo classem in turchos ⁊ expeditionem pmisit/ Annis v̄o sequentibus henricus infans videns regni portigalie fines paruis limitib⁹ contineri cupiēs re/ gnū apliare oceanū hispanicū sūmis virib⁹ igredif̄ suasu ⁊ doctrina cosmogr aphoz sit⁹ terre ⁊ marī noscē/ ciū. inuētisq̄ multis ⁊ varijs insulis ab hoib⁹ nūq̄ habitat̄. Inter ceteras p̄clarā insulā nō sine suorū letitia/ adnauigat. nō tamen hominib⁹ habitatā sed fontibus irriguam pingui gleba refertam nemorosam. incolē/ dis hominib⁹ aptā. ad quā diuersa hominū genera colendā imisit. Inter tñ ceteros fruct⁹ aptissima ⁊ ad p̄re/ andū succaz. qd̄ tanto fenore ibi nūc cōficif̄ vt vnuerſa europa succaro pl⁹ solito habūdet. nomē h̄syle ma

dera est. inde zucarū de madera. Inuenit z alias insulas q̄ plures q̄s habitari baptizariq; noibus fecit vt insulā sc̄i Georij fayal de pico q̄ruvnā hoibus almanis ex flandria habitandā concessit. feracē trictici. Annis v̄o posterioribus vt anno dñi. i. 483. iohānes sc̄os portugalie rex altissimi vir cordis certas galeas oib; bus ad victū necessarijs instruxit easq; vltra colūnas herculis ad meridiē versus ethiopiā inuestigaturos misit. Prefecit aut̄ his patronos duos Jacobū canū portugalensem z martinū bobemū hominē germanū ex nurburberga superioris germanie de bona bobemorū familia natū. hoiem inq; in cognoscendo situ terre peritissimū marisq; patientissimū. Quicq; pholomei lōgitudines z latitudines in occidente ad vngūe ex perimēto. lōgeuag; nauigatione nouit. Hī duo bono deozū auspicio mare meridionale sultantes a litore nō longe euagantes sup̄ato circulo eq̄noziali in alterū orbem excepti sunt. vbi ip̄is stantibus orientē versus vmbra ad meridiē z dextrā proiebat. Aperuere igit̄ sua industria aliū orbem hacten; nobis incognitū z multis annis a nullis q̄ ianuentibus licet frustra temptatū. Peracta aut̄ h̄mōi nauigatione vicesimo sexto mense reuersi sunt portugalīā pluribus ob calidissimū aeris patientiā mortuis. Insignū aut̄ portauere pip̄ grana padisi. multaq; alia q̄ longū esset recensere. Aperto illo orbe magna piperis q̄titas flandriā versus vehit. z licet nō sit adeo rugosum vt oriētale tñ acumen formā z oīa vt verū pip̄ p̄ se fert. Multa ea de re scribenda forent q̄ ne tedij agrauar bono respectu omisi.

Italia

Ultimis europe finibus pagratis z q̄tū p̄positi nostri fuit septētrione decurso in patriā tandē reuersus nouitates italiē cū iā referende occurrat. ab ea nimirū vrbe incipiendū esse arbitror cuius creberrimas mutationes z oriens simul z occidens admirat. Ea est genua ligurū dñā ac regina q̄ ciuilibus agitata discordijs memoria n̄ra impiū maris amisit. In ea cū excluso philippo maria mediolanensiu dūce eius p̄tore opicio elzaco necato auctore francisco spinula. viij. libertatis capitanei creati essent. eisq; paulopost sublata libertate exactis Suardus Smarde ducatū accepisset annos supra. lxx. natus auctore thoma frigoso q̄ z ipe olim añ philippi dominū ducali honore funct; fuerat. Cū bō grādey; ad gubernationē inutit; videre

vix septem diebus permissus ē thoma ei⁹ honorem surripiente quē cum quatuor gubernasset annis germanus eius baptista ad. xvj. circiter horas regno expulit. Nā thomas resumptis virib⁹ festim fratrem palatio deturbavit. tres annos postea. et nonnullis mēsis vrbem regens. donec auctore iohāne antonio flisco itez ciuitas libertatē asseruit. Delectis deide. viij. capitaneis priori ex more rempublicā administraturos qui thomā frigosum in carcerē piecerūt. cū iam ter p̄rie sue ducē gessisset. Hor⁹ p̄iceps fuere iohānes anthonius quē prenominauim⁹ miles equestris ordinis. et raphael adoninus iuris interpres. h̄ec quoq³ paucorū mensū libertas fuit cū raphaeli. nō tam capitanei q³ ducis nomē placeret. Is em̄ gētilibus ac spinularū primorib⁹ in suā sententiā tractis. collegas suos ingrato abdicauit. ducalesq³ fasces assumpsit. quibus paulo supra duos ānos ēvsus a barnaba gētili et patruale suo a republica deiectus. Barnaba vō nō dum mense toto principatu potitū. Janus frigos⁹ iohāne anthonia flisco et auriānis fauētibus regno pepulit. Qui paulo post anthonio p̄ suscepto h̄nficio necem pauit interposito iohāne philippo ei⁹ gētili quē eū percuteret. qui et castella defuncti cōdonauit. Jano vō cum rexisset annis paulo amplius duob⁹ in magistratu fatis functo frater eius ludouicus successit. qui a petro patruale suo e dignitatis culmie deiectus est. Is ē petrus frigosus qui mō regnat multa vi animi et corpis. Sed et optimatibus ciuitatis et omni ferme nobilitati odio habit⁹. qui et gētilem et patruale suū nicolaū frigosum. honestis morib⁹ p̄ditū. et philosophie studij insignē ob suspitōem affectati dominiū vocatū a se et pallaciū p̄ris p̄cussorib⁹ interemit. Hunc cū regnasset annis quatuor. tam sue q³ aliaz nobiliū familiarū p̄nceps. vrbe deiecerūt ludouico patruale suo quē ip̄e antea deposuerat in ei⁹ locū suffecto. qui cū se paz gratum magnatibus eē intellexisset. eūdem petrū quē regno deturbauerat in auxiliū accersiuit. ille tercia post exiliū die reuersus. et patruale ducatu amonit. et omnes aduersarios vrbe pepulit. Quorū p̄cipes ad florentes alphonso aragonū et sicilie regis opes cōuersi magnā et formidabilem classē ab eo impetrauerūt. cum q̄ iam ferme duob⁹ annis terra mariq³ genūam opprefferūt. ventum ē sepe ad mētia ciuitatis et aliq̄n intra ip̄a suburbana pugnātū. hoc aut̄ āno cū signo dato. et in ip̄o portu pro mēibus vrbis vndiq³ pugnāref. Ingressi sunt aroganenses ducesq³ milites. ad magnā vrbis p̄tem vagauerūt passim cedibus. passim rapinis ciuitatē fedantes. Sed affuit presto cum delecta iuuetute petrus qui fugientes suos sistere cōpūlit. et in aroganēses dilapsus. ingēte edita strage vrbem iam pene raptā recupauit. actum t̄n de eo fuerat si portā quā ceperant hostes ita cōmunissent. ne recludi sup̄ne potuisset. et aditū sequentib⁹ naualibus socijs patentē retinuissent. Nūc ambe partes q̄si ex integro ad bellū se parant. Quis fama est. petrū animo fractum. galloz opes implorare eorū regi p̄rie sue principatū quē retinere nō pōt pecunia venditur. Apud insubres vrbeq³ toto famosaz orbe mediolanū philippus maria dux gentis qui genuā ditioni sue quādam b̄gerat. amedei subaudie ducis filiā m̄rimonio sibi iunxerat alphonsum potentissimū regē cū duob⁹ fratribus. altero rege nauarie. altero milite compestelano m̄gro. multisq³ regulis. nauali p̄elio captū victum a ianuensibus et sibi a iacobo spinola ianuensiu tunc p̄fecto oblatum et ad se vsq³ deductū. insolita vsus liberalitate. magnificentissime donatū libertati dimiserat. Sigismundū cesarē romā petentē. cū mediolanū ageret visitare p̄tēserat bononiā forliuiū ymolā e manib⁹ tyrānozū armis ereptā sacro sancte ro. eccie restituerat atrocem suitensiu gentem bello domuerat. De florentinis ac venetis per suos duces sepius triumphauerat totamq³ quōdam ytaliā tremefecerat iam recedente fortuna perditā genua nicolao picinio in quo maxime fidebat defuncto exercitu suo ad casale maius iuxta flumē padum duce micheleto cōtimola ab hostib⁹ p̄elio fuso. et castris exuto. magno numero eq̄tum peditūq³ capta. eo deduct⁹ erat. vt nō mō venetis. h̄ oibus per circuitū pplis ac principib⁹ cōtemptui esset. Et veneti quidē abduca flumine trāmissi. in agro mediolanensi castrametati. t̄n ei terrores incussere. vt de relinquendo imperio cogitauerit. q̄siunt vltra et citra mōtes auxilia regū. Sed quē fortunatū atq³ hostibus insultatē omnes honore ac fauore dignū existimauere. Idem in calamitate cōstitutus ab om̄ibus tanq³ odio dignus relictus ē. vnus t̄n oim alphonso accepti h̄nficij memor ad opem ferendā sese accinxit Sed dum serius iter agit interim philippus primū aduersam valitudinē oculis captus incidit. Deinde ex ip̄a arce hostium armorū fragore audito vehemēter cōmotus vite tedio simul et languore mortē obiit. ip̄o alphonso herede instituto. Fuit aut̄ philippus ingenti corpe. et in iuuetute inacer. in senio pinguisim⁹ deformi facie ac terribili. instabilib⁹ ac pregradibus oculis. ingenio paci et callido. in largiēdo p̄fusus. in p̄cendo facilis. in adeundo difficilis. ac vbi in colloquiū venisset mitis ac placidus. cultus corpis ac mūdiciarū oisq³ lenocinij negligens. venādī cupidus equorū studiosus. ceterū quietis impatiēs. atq³ imperitandi audius. in pace bellum. in bello pacem q̄siuit. simulādī atq³ dissimulandi egregius artifex in milites q³ in ciues indulgentior raro in publicū prodijt. delatorib⁹ facile credidit in suspitōnes adeo pronus vt sepe fidissimos a se amicos leuissimis de causis alienauerit. pullis indutos vestib⁹ egre de se venire permisit. Sermonē de morte audiuit inuitus tonitrua ac fulmina mirūimmodū expauit. tabifica lue p̄cussos ex vrbibus migrare in agros iussit eorūq³ domos incendio tolli. q̄ cura innumerabile illū mediolanū populum multis annis intactū quōdamō ab ea peste suauit. Hinc cū vita decessisset. funus nec tanto principe dignū nec suis maioribus ductum ē. nec sepulcri decus additū. Populus cognita ducis morte i libertatē sese p̄clamauit. xij. viris electis. qui rempublicā administrarent. Castrum porte iouis instar excellētissime regie captum ac dirutum est. et testamētum philippi dilaniatū ad dominiū mediolanense multi aspirauere. Sed q̄ coloratis vterētur titulis quatuor t̄n fuere. Fridericus impator deuolutū ad se principatū philippo. sine libertis legitimis vita substracto cōtendebat. Alphonso testamēto hereditatem petebat. Carolus dux aurelianēsis ex sanguine vicecomitū natus ab intestato id sibi deberi aiebat. Franciscus p̄forcias vicecomes coniugem suā q̄ philippi filia fuerat hereditatē p̄ris suscipiendā affirmabat. Audite sunt legatōnes oim in senatu mediolensi. quorū aliq̄ sermone directo dominiū petiere. aliq̄ per simulationē oblati p̄venetos auxiliū

Influare se populo. atque inde paulatim vendicare dominium satagebat. **S**ed civitati que iam libertate gaudebat. et imperandi cupiditate. demortui principis militiam adduxisset. nulla conditio placuit. que iugum quibus pacto in capita civium videtur inferre. Obtulit tamen imperatori census quantum annis aureum poculum. si libera suis legibus dimitteretur. Dilatabat in terra vndique philippi hereditas. veneti placentiam cremam laudam occupaverunt. et multa preterea miora oppida. dux subaudie ludovicus valetiam et confluentiam inuasit. astenses ad ducem aurelianensem carolum defecere. qui susceptus a rege fracie non parvis auxiliis alexandrinorum agros vexare ceperunt. Papienses intestinis agitati discordiis. diu anticipes fuere. quibus potissimum se iungeret. Nonarienses romani. alexandrini. ac Terdonenses mediolanensem impium sibi parmenses in societate quodammodo recepti sunt. Franciscus Sforzia per idem tempus in piceno agebat. quibus maiore provincie eius partem iam amisisset cum philippus non multo antequam moreretur sibi per comes amicos reconciliata ut ad se rediret in venetos pugnaturus accersuerat rogato alfonso rege ut. lxx. milia auri nummi suo nomine numeraret. quo facto iam pactis atque instructis copiis itineri se accinxerat. cum mors philippi enuntiata. cum qui longo tempore. ad mediolanenses opes inbyasset. magis ac magis perire conpulsus. Quae ut longobardiam primum ingressus est mediolanenses incerti. quo mens eius inclinaret. ne vel per ipsum vel coniunctus veneti suis ceptis obvia iret. Missis oratoribus oblatis non paucis stipendiis conduxere moxque duce sui exercitus factus ut placentiam omnibus copiis obdideret impauerunt ipse dicto parens dum ad placentiam in obsidione sedet papienses qui iam mediolanensem impium tanquam fastidiosum et insolens detractarant. sese sibi cedentes accepit que res mediolanensem aios haud mediocriter perturbavit. qui per conventiones inhibitus francisco dicebat nullas ex urbibus quas olim philippus tenuisset occupare. Franciscus vero non se occupasse. sed dedentem et ultro se offerentem civitatem accepisse aiebat. at mediolanenses cum eius potentiam vererent dissimulandum potius statuere. Ille continuata apud placentiam obsidione. Tandem summa vi oppugnare adorsus urbem. quibus magna et forti militum manu munita armis tamen expugnavit et diripuit. Mediolanense regimen per idem tempus penes nobiles fuit. et apud eos qui philippi quondam consilium direxere. ita res prospere sapientum ducta cedebat. et iam non parva galloz manus nam circiter tria milia equitum delecti roboris que alpes transierat apud alexandriam. perfligata deletaque fuerat. Et veneti apud caragium magno prelio superati. omnes pene copias amiserunt et lauda ab eorum imperio erepta in partem mediolanensem redierat. Cum franciscus Sforzia ad festinandum brixianenses missus. siue quod principatum mediolanensem. cuius opem iam pridem sumpserat. alio modo persequi non posse sperabat. siue quod mediolanenses cum veneti amicitiam societateque clam se querentes. Ne solus utriusque populi preda relinqueret. pueniendos cesuit. prior cum veneti fedus inijt. in quo cum multa hic atque inde promissa essent. illud inter cetera convenit ut ad urbes mediolani ditionemque eius obtinendam francisco cum copiis proficiscenti senatus venetus in pecuniis et armis auxilio esset que re firmata. mox in mediolanensem duxit. Militabant eo tempore apud mediolanensem bracciani. qui cum ludovicum de werme. ac nonnullas alias francisci copias apud modoeciam fudissent. tandem relictis mediolanensibus ad eum defecere. Franciscus filias suas iacobo picenino uxore respodit carolus vero ganzaga haud ignotus. copiarum ductor. qui paulo antea a mediolanensibus deficiens ad franciscum venerat. postquam defetos eosdem mediolanenses et sine ulla duce relictos aiaduerit. iterum ad mediolanenses relicto francisco transiit. Erat hic vasto corpore. forma pene gigantea. viribus vero que magnitudinem redderent dicendi copia clarus literis grecis ac latinis instructus sed animo inconstanti. et ingenio ad omne facinus siue honestum siue nepharium pato. Cui non parva spes fuit oppressa. mediolana libertate dominus urbis arripe. sed fortuna iam mediolanensibus nouercate placentini terdonenses nouariensesque ab eis deficientes francisci preidia receperunt alexandrini cum nulla in eis spem sitam esse putarent wilhelmi montiferrati principis fratris impio se commiserunt. Respublica medio tempore ex nobilitate in plebes defluerat. lectique viri. xij. qui urbi de more preessent. ex fece populi ignobiles atque ignavi magistratum gerebant. hi cum nobilitatem (quam multis offenderant) suspectam haberent ne cum francisco sentirent. Suadente ganzaga. que eam viam ad principatum urbis arripientem commodissimam existimavit. primarios ciues genere nobiles et opibus habundantes. raptim interceptos per noctem obrutauere ac deinde in foro plebi spectaculum obiecerunt. iter quos iacobinus bassius et gregorius adolescens placidis moribus et literis eruditus. et nobis amicitia coniunctus. prorsus innocens supinus truncatusque iacuit. Ne diu post iohannes caynium venerandum senex et filium eius franciscum egregia forma iuuenem non alio crimine irreticos. nisi quod blanche marie francisci coniugi sanguine iuncti erant. crudelibus affectos cruciatibus necauerunt. Exin gregorius lampinarius iuris interpres. sed spe legationis tanquam ad imperatorem mitteretur in modoeciam captus atque interfectus est magnus libertatis assertor. Et qui testem olim philippi populi fauens regimini laniasset. Nec theodoro bossio admodum in citate granoso potenti pepercit. quam cum diu in vinculis tenuissent. tandem iteremerunt. Galeotus quoque tuscanus et ipse natus nobilis atque opulentus ciuis iterisus occubuit. Quibus ex rebus cum iam nulla libertatis forma relicta esset. et. xij. viri ausu tyrannico urbes cedibus ac rapinis sedarent. successorumque comicia prohibentes. iuncto populo sibi iuris imperium progarent. Comota denique atque incensa citas correptis armis. nouo magistratu ex nobilitate creato. tyrannos e republica eiectiones in carcerem proiecit. at cum neque hinc modo respirare populus posset. illas preda omnibus. excepta citate comensi ac parmensi. que in officio ad ultimum persistebant. Franciscus dura obsidione civitatem premebat. Inter plebs incensa nobilitatem e palatio pepulit. Tyrannos demperit vinculis tanquam libertatis amatores. et optime de republica meritos in priorem locum restituit. Illi ad priores artes reuersi. cum satellites magno numero assumpsissent multaque suadente carolo spolia perpetrarent. nobilitatemque prorsus opprimerent non tamen eis vias ad iuadendum principatum permisere. Quod cum ipse aiaduertisset. et iam sibi periculosas apud mediolanenses moras intellexisset. per internuncios francisco reconciliatus. ac magnis allecibus premissis laudam illi perdidit. Tercumque iam fides fallens. non sine magno mediolanensium damno ac plebs persternatione ad eum transiit. non tamen defuit tyrannis animus quoniam postulat vndique subsidium francisci iugum iam prope ceruicibus imminens excutere conarent. Sed cum alios frustra rogassent. venetos tandem ne se derelinquerent peruicerunt. Nam neque illi ex usu videbatur franciscus etate florentem rei bellice peritissimus. cuius ias vires atque arma non sine graui iactura sensissent. eo potiri ipso quo suo portandus videretur. Percusserunt igitur veneti fedus cum mediolanensibus. legesque quas toto cetero gallia sequi deberet scripserunt. mandantes Sforce

vt certis cōtent⁹ vrbib⁹ ac terminis mediolanēses in pace dimitteret. Ille haud ignarus se breui pituz vbi
 venetis paruisset. imperiū eoz p̄cepit. Et quibus vrbibus videre. nā soli florentini. et hī quidē parce
 opam ferebāt. In obsidione tñ perseuerare decreuit. iam mortuo frācisco pycinino frater ei⁹ iacob⁹ cū bra
 chianis ad venetos trāsierat. Jam leonardus venerens a senatu veneto missus mediolanū ingressus au
 xilia et comeat⁹. magnā copiā. q̄bus ciuitas indigebat p̄ diē affore pollicebat. Erat et in exercitu et in ci
 uitate summa oīm rez indigentia. Ita vt dubiū videri posset. an obsides frāciscus. an obsessus dici debe
 ret. Vix ei bis mille eq̄ superāt q̄ ferre in seffozē possent. et milites stipēdio fraudati p̄ cibis sese armis exu
 erūt. Neq̄ cū frācisco argentū erat. quo stipē dare militi posset. S; inter spem metūq̄ dubi⁹. obsidionē de
 die in diē vba pro factis ostentans p̄ducebat. In ciuitate vere cū iam frumentū absumptū esset. nec aliud
 edulij genus restaret. et iam canes. equi ceetraq̄ id generi aialia māderēt. nec ferre amplius famē multitu
 do posset. collecti in vnū apud portā vercellinā. correpti armis in foz p̄rupit. obuiūq̄ leonardus ve
 netoz legatū gladijs cōfodit ac discerpit. Exin palatiū fufis tyrannoz satellitib⁹ aggreditur. quo sine re
 sistentia occupato. quos inuenere tyrānos in vincula p̄ceperūt. Exin missis ad frāciscū legatū principatum
 ei ciuitatē obtulerūt. q̄ mox ingressus dñiū vrbis accepit. Et deinde nō mltis interiectis dieb⁹. cū liber
 et cōiuge reuersus. ducalibus insignib⁹ exornat⁹. in triumphanti modū vrbē intrauit. q̄ cū ias comū parmā
 q̄ in deditōem accepisset wilhelmoq̄ mōte ferratensi alexandriā emisisset. non parū deinde bellū cū vene
 tis et alonso rege diutius gessit. In quo cū acrius premere neq̄ em̄ tante potētie par esse poterat. Rena
 tum regē fortissimis eq̄tū cohortib⁹ cinctū ex vltiori gallia. magnis stipēdijs ac p̄missis allectus. i auxi
 liū accersit. q̄ cū supatis mōtib⁹ in ytalīā descēdisset. ac wilhelmū e monte ferrato arma ponere p̄ amici
 ciam ac necessitudine cōpulsisset. et iam castra sua frācisci castris p̄iungens. i hostilē agrū descendisset expu
 gnatis raptim nōnullis castellis more gallico. mortales omēs i eis cōprehēsos trucidasset. Tantus mor
 terror venetos inuasit vt iā castra castris p̄ferre amplū nullo pacto p̄sumerēt. nec iam retinere posse Brixīā
 et p̄gamū agris amissis p̄siderēt. Cūq̄ thurcoz bellū res eoz maritimas infestaret repēte p̄ter oīm opini
 onē pax q̄ diu in senatu aplico fuerat agitata. deniq̄ apud laudā interuētū cuiusdā icogniti. s; p̄bate et in
 tegre vite monachi. inter venetos et ipm frāciscū clam rege facta ē. Que res vt regi molesta. ita frācisco vti
 lis et venetū necessaria fuit. Arcē deinde mediolani insaniētis ppli furore dirutā frāciscus breui restaurauit
 mira fortune siue cūcta regētis dei p̄uidētia nobile ac magnificū op⁹ hūsdē manib⁹ sbito relectū ē. q̄b⁹ fue
 rat paulo an reiectū. Franciscus philiph⁹ nobil⁹ satyraz scriptor p̄ idē tps ad heroicū carmen p̄uersus res
 Sforzie scribere cepit. Leodis⁹ trebell⁹ soluta orōne ac metro clar⁹ hri cepit. ¶ Apd venetos terra mari
 q̄ potētissimos. q̄ nomē ytalicū apud barbaras natōes lōge lateq̄ claz fecerat. filius foscari ducis. velut
 q̄ppīā i reipublicā machinat⁹ eet in exiliū act⁹. deinde reuocat⁹ et iterū i suspitōem criminis adduct⁹ et cru
 delissime tort⁹. cū nihil mali p̄fiteret relegat⁹ i peloponessus miserā ibi vitā finiuit. Gener eiusdē duc⁹ an
 dreas donat⁹ dum Cretā insulā p̄ veneto iperio gubnabat dux isule appell⁹. reuocat⁹ domū honore p̄ua
 tur. et magna mulctat⁹ pecunia i exiliū mittit. Armilans iter venetos dignitate et aucte potēs dux ex con
 cilio ad mediā noctē domū reuertit. baculo trāssossus occidit. nec q̄ tantū scelus patrauerit inuētus ē. q̄
 uis filio ducis id crimini dederint. Francisc⁹ barbarus studijs humanitatē excellēs. edit⁹ nō pauc⁹ neq̄ il
 laudatis opusculis. senio p̄fect⁹ nō sine celebri noie vita decessit. ¶ Impator frideric⁹ cū romā rediens eo
 se cū p̄iuge et rege hūgarie ladislao. totoq̄ comitatu recepisset. libēter et amice visus. incredibilib⁹ honori
 bus tumulat⁹ est. Franciscus dux gētis. q̄ ānos. v. et xxx. summa cū laude ciuitatē rexerat philippo medio
 lanēsi duci brixīā bergamūq̄ ademerat. copias ei⁹ plibus loc⁹ fuderat. Franciscū carmiolā claz ducem
 copiaz de p̄ditōne suspectus securi p̄cusserat. Marsiliū carrariū cui⁹ maiores diu patauit p̄ tyrānidem te
 nuissent. dux p̄nam hereditatē vendicare conat⁹ interceptus necauerat. pacē cū thurc⁹ nō tam honestā q̄
 necessariā fecerāt. Impiūq̄ venetus terra mariq̄ lōge ampliauerat. gubnatōni tandē cedere cōpulsus est
 tanq̄ p̄ senio reipublice videre inuit. Ille hmoi p̄tumelia affectus ingratis p̄ie aspectus nō ferēs. eamq̄
 vitā recusans. q̄ careret ipio e publico palatio in priuatā domū se recepit vbi cū principatus suis ciuibus
 reddidisset. egrā q̄ p̄festim aiām nature restituit. Cui⁹ casum tanq̄ p̄uidisset baptista p̄sius cremonēsis
 astronim⁹ pluribus antea mētib⁹ p̄dixerat. Erat autē frācisc⁹ cum moreret nō lōge ab anno sue vite nona
 gesimo. venerabilis senex p̄cipua corpis maiestate decorus. memor oīm q̄ post infantiam aut vidisset aut
 audisset. facundia copiosa et ingenio p̄mpto. ac ope impiger ac dexterrimo. q̄ moderare frena senat⁹ optie
 nosset. Et p̄ in egipto negociat⁹. cū p̄ham regiōis illius quēpiā de futuris iterrogaret. Rñsum ab il
 lo accepit. filius sibi eē. q̄ aliqñ sue ciuitatē p̄ncipatus assequeret. Franciscus suffect⁹ pascal vir singulari p̄udē
 tia et morib⁹ humanissim⁹. cui⁹ ducatus nulla putāt bella susceptuz. nisi vl⁹ necessaria vl⁹ ad modū gliosa.
 ¶ Ludouicus marchio mantuan⁹ iter principes nri seculi. fame nō mediocris. lris erudit⁹. et reb⁹ militari
 bus exercitat⁹. In eo bello qd veneti cū frācisco Sforzia post dñiū mediolani ab eo captuz gessere. par
 tes illi⁹ secut⁹. magnuz momētuz reb⁹ ei⁹ accessit. Carol⁹ frater ei⁹ q̄ fidē frācisco fefellerat i vincula comie
 ctus. s; ei⁹ fideiussione dimissus. cū neq̄ sic p̄missioni sue satisfaceret oib⁹ q̄ i mātuano agro tenebat op
 pidis priuat⁹ ē. S; cū stipēdia venetis faceret. nō puas eozuz copias i mātuana duxit. vbi vastatis late
 atq̄ incensis agris cū fortuna p̄ncipuz ei⁹ belli secunduz fecisset. et iā mātuani metu p̄culsi. reb⁹ suis dis
 fidere viderent. Ludouic⁹ accersit⁹ ex mediolano auxilijs. milites suos i aciē p̄ducēs. fratri copiā pugne
 fecit. nec ille certamē detrectauit. Comissum ē atrox plū i q̄ duo frēs ābo etate florentes. ābo rei militaris
 p̄iti. ābo corpis atz ai virib⁹ p̄stantes. de glia. de ipio. de vita. summis conatibus cōtēdere. Deniq̄ victoz
 ludouic⁹ fuso fugatoq̄ carolo. oēs eius copiarū duces. ac p̄mores eq̄tū cef. plib⁹ intercepti ille deide p̄ria
 ex tortis atz egenus morbo p̄fectus iterijt. ¶ Apud ferrariā mortuo nicolao Estense p̄ncipe. oīm nri seculi

Fortunatissimo. nisi coniugis adulterium et in ea et in filio dilectissimo. vindicare olim coactus fuisset. Leonellus
dominatum suscepit. princeps pacificus. literarum pitus. et musice cultor. qui decedente bozsi frater eius. et ipsi nicolao fi-
lius ex concubina pholomea senesi ad principatum vocatus est egregia forma iuuenis et in armis cum laude versatus.
dicendi et agendi pitus. qui cum cesare friderico romam petente et inde reuersus magnificentissime accepisset. super
mutinam et regium ducatus honorem accepit. primusque omnium in estensi familia dux appellatus est. Eugeni pontifex
domini ferrarie cum grecis concilio ageret bugo senesis qui per idem tempus medicorum princeps habitus est. omnes qui ex greci stu-
diosi per hunc eum uenisse crediti sunt apud se inuitauit. quos cum opprobriare magnificeque pauisset. finito pran-
dio. epulis mensisque remotis eos in disputatione pedetentim placideque pellexit. cumque iam marchio adesset ni-
colaus. et multi in synodo excellentes per hunc aduentassent. cunctos in medium per hunc locos adduxit. de quibus inter se Pla-
to et aristoteles. in suis opibus contendere ac magnopere dissentire videntur. edicens eam se parte defensurum quam greci opus
pugnandum ducerent. siue platonem illi siue aristoteles. sequendum arbitrarentur. Cum greci certamine minime recusassent
tractata est ad multas horas disputatio postremo cum et ex cuiusque sententia bugo grecorum per hunc. alter post alter
argueretur et dicendi copia victos tacere compulisset. palam factum est. latinis boies qui iam pridem bellicis artibus et ar-
moz gloria greciam superauerat. etate nostra etiam literis et omnium doctrinarum genere antea. Fuit autem domus estense viri sp-
docum amica. nostra etate non solum bugonem de quo profati sumus magnis ad se primis traxit. sed multos in iure civili.
plures in ceteris facultatibus honorauit. In studiis eloquentie iohannem aurispam sicuti grecis ac latinis edoctus. qui
versu persaeque claruit inter familiares hunc ditem hunc fecit. Guarini autem veronensis omnium ferme per ac migr-
qui a nostra etate grecas literas didicere. admirabilis et omnium honore dignus senex. qui omnem etatem suam legendo. docendo
scribendoque. percurrisset. vnicum senectutis sue refugium et illud quod honestum dignumque suis exercitiis ac virtutibus iue-
nit. In agro bononiensi per hunc quondam aridam ex minoribus formicis passim cum complures ascenderat superuenere maio-
res non paruo numero qui illas partim occiderunt partim detecerunt. Post duas ferme horas tanta minorum formicarum
vis excitata est. ut totus ager nigro tectus agmine videretur accessere. Stipare omnes. et arboris undique stipitem cir-
cudantes. paulatim ascendere ceperunt. maiores formice ubi hostes adesse aiaduenterunt cogitare se superne
pugna expectauerunt. postquam silicis acies uenire commisso plio. maiores morsu rabido. modo illas modo istas e mi-
noribus interimere totique brevi spacio confecerunt. ut cadentium morientiumque tumultus ad per hunc radices non parua
in terra succreuerit. Sed cum per hunc instaret minores spicque acies acie per hunc vigeret aut plures vnae ex hostibus
circudarent et a tergo et a fronte pugnaes nuda quae latera perfoderet. victae tandem mauscule et ad unum omnes nece-
te. Illati per hunc temere per hunc penas dedere. Haec acta sunt spectantibus ratione copios eccie. cum. s. petri cathedra eu-
genius quartus teneret. ea nobis qui se vidisse ait. vir fide dignus et auctore retulit. Nicolaus pistoriensis vtriusque iure con-
sultus. qui tunc in castris apud nerum senensis episcopi vices agebat. Sile huius est quod in gallia belgica non longe ab
vrbe leodio per hunc fama gestu ferunt nidum siue in arbore siue in rupe falco sibi pauerat. ouaque foues pullos au-
dus expectabat. hunc corui superuenientes loco deturbauere. ouis eius effracti ac vorati spectauere id e. primo
bubulci fugientesque trepidum falconem annotauere postmodum mirabile dictu falcones coruicque. quasi septentrionales
illi meridionale parte tenentes. ordinatis aciebus. et tanquam rotas capaces essent. alijs qui cornua obscuraret. alijs qui
media ducerent agmina dispositi. atrox et ferocissimum plium in aere commiserunt. in quo cum modo corui. modo falcones. ce-
derent. et iteque resumpti viribus certamine instauraret. totus undique subiectus ager. et penis et cadaueribus obte-
ctus est. ad extremum victoria penes falcones fuit qui non solum rostris. sed etiam unguibus acerrime decertantes. cor-
uos omnes ad internitum deleuere. Erat paruo tempore interiecto cum duo de leodinesis eccia contententes. alter a
gregorio. xij. alter a benedicto. xij. in episcopi electi. Erat enim inter illos de romano pontificio disceptatio. ambo cum
copios in eundem locum pugnaturo venerunt. Iohannes dux burgundie alter armis inuit. alter leodienis populus seque-
batur. Pugnatum est collatis signis. summa vtriusque contentio. horrendum cruentumque plium factum. In quo tandem victor
iohannes. xxx. milia hostium cecidit mirabile eius rei fanum perditum est. quod nos illac postea transientes cesorum ossibus
plenum vidimus. Sed de bello falconum ac coruorum suam cuiusque opem relinquimus verum periculo penes famam dimisso.
Bononia quae non tam studiose nisi quae seditonum alitrix appellari potest soror et ipsa genue. ac solius incostantiae per hunc
cum factioe Jambecaria. non sine caede multos ciues domo pepulisset. cum canetulozum ac bentiuoliorum per hunc. re-
gi cepit. princeps factionum baptista cauetil et hanibal bentiuoli fuerunt. abo sanguinarum. abo patrat cedibus
insignes qui huius silio parato sacro iuncti essent. nihil tamen inter se meliores fuere nam hanibal dum leuato de sacro fon-
te baptiste filio versus puerperam coprem seque. etique manu presa per nouo natu congratulatur. ab irruentibus ex-
improviso baptiste satellitibus obrucatur. ut manifeste apparuerit baptismi sacrum non tam federis retinendi quam ce-
dis patrate cum a baptista per hunc fuisse. Sed non multa mors hanibal fuit nam qui partes eius sequebatur. sumpti paulo
armis fugati aduersarijs plateam obtinuerunt. Baptista inditio tandem puerili in specu quodam subterraneo cum ple-
risque complicibus suis latitans reptus. et fumo compulsum exire. mox plibus vulneribus per hunc est. cadauer eius in for-
tractum et diu ludibrio huius cum plerisque more ferarum. cor eius dentibus laniassent. cruoreque bibere non horruissent.
tandem exustum est. Apud florentiam per idem tempus xanthus latebat herculis bentiuoli quem quondam eugeni pont. max.
interfici siue iusserat siue permisit filio extra matrimonium nato. pauperem vitam lamificum ducens. nec sat gnarus
quo parte genitus esset. Hunc bononienses euestigio vocant recusante quodammodo inuitum in priam ducunt. Equit ex la-
mifice faciunt. tutorem hanibal filio reipublice principem tradunt. cuius ea in rebus aduersus fortitudo. ea in secundis mo-
deratio hactenus omnia est. ut herculis filium omnes nozint. Qui cum exules per perditum nocte quada vrbes intrassent.
ac excitato rumore quasi victores insultassent. haud quam destitit animo. excitati amici. correpti armis. in eos per-
sistit. nec mora victos celsi captisque ex ciuitate plibus deturbauit. Bessarion eo tempore cardinalis nicenae natione gre-
cus. prudentia singulari. et nostra suaque lingua per hunc Nicolaus. v. ponti. max. in ea vrbe vices gerebat. qui usque
ad ipsius pontificis obitum legatione functus. nobilitati plebiisque iuxta carum fuit. quibus eo deducta ciuitas est ut legati

pape rogare magisq; impare q̄rant. qđ plane nūc experit. ludouicus scđoz q̄tuor coronator cardinalis legat⁹. q̄ quis ingenio valet. z ea p̄dit⁹ ē aucte. q̄ summi sacerdoti nepoti deberet nō plus tñ i vrbe p̄t q̄ senatu placet z tanto bononiēsi viro. ¶ Florentiā urbē ex fesulanis ruinis ad ripas arni fluuū p̄ditam prisca boies fluentiā vocauerunt. quā cū auspicijs fundata felicib⁹ vicinas p̄ circuitum ciuitates excellere. mirisq; modis impiū p̄pagare cepisset. florentiā longe meli⁹ q̄ fluentia dicta ē. In hac vrbe p̄ntifex maxim⁹ eugenius q̄rtus id scđliū qđ ferrarie cū grecis cepat. magnifice p̄sumauit. Erāt p̄les inter grecos ac latinos super archanis orthodoxe fidei p̄tentiones. q̄rū maxima z difficillima fuit de sanctis p̄s p̄cessionē. Cū greci pacitū ex p̄re dūtaret. n̄ri ex p̄re filioq; p̄cedente assereret. post mltas ac diutinas disputatiōes. in quib⁹ tanq; interpretes Nicolaus sagūtinus vtracq; lingua disertissim⁹. ingenio faciūdiacq; iuxta p̄mptus. illustre nomē adeptus ē. Tandē cū latina eccia in vnū fidei symbolū p̄sensere. Ciuitas impatorē grecoz z patriarcham cōstātinopolitanū. z oēs eoz comites abundē lauteq; pauit p̄riarcha hic senio p̄fect⁹ recessit. z apđ p̄dicatores intra ecciam humat⁹ ē. cui masseus poeta laudens nō ignobilis epithauit v̄sibus imparibus edidit. Nicola⁹ picinin⁹ illustris copiaz ductor. ab exulib⁹ florentinis inuitat⁹ musellanū ingressus agrū q̄ a florentia. x. milib⁹ passuū abest. hostiliter cūcta diripuit. nec diu postea in agro aretino cuz eugenio siml⁹ z florentinis bellū intulisset. apud angliarū magno p̄lio victu⁹ z p̄fligat⁹ ē. Ludouic⁹ archiep̄s florentinus aplicis tūc copijs p̄erat. q̄ ea victoria nobilitat⁹ ad cardinalatū paulo postea p̄fectus ē. Eugeni⁹ em̄ z vni one grecoz facta. z picininij metu deposito. mēte atq; aīo auct⁹. vii. z. x. cardinales creauit. viros aut genere illustres. aut v̄tute p̄stātes. aut v̄tute scđitate cōspicuos. inter q̄s duo greci assumpti sunt. ysidorus archiep̄s rutenoz z beffarion nicenoz pontifex. q̄z sup̄ memim⁹. Alfonso rex aragonū rogat⁹ a philippo maria vt antea dictū ē. sibi aduersus venetoz potetiā vt opem ferret. coacto nō paruo exercitu p̄fecturus i galliā iter ingressus. S; añ philipp⁹ obiit q̄ ipse tyburi quo iam appullerat digredere. audita v̄o amici morte. z q̄ ab eo nūcupat⁹ heres esset. in sabinos p̄fect⁹ magnificētissimo illi funere iusta p̄soluit. Deinde trāmissio tyberī. recta via in florentinū duxit. eo vt aiebat animo vt florentinos reuocare suas copias ex gallia cogeret. atq; ita p̄ tusciā pacatā z sibi amicā ad opē mediolanēsi b⁹ ferendā q̄s veneti bello p̄mebat p̄ficiscere. noluerūt florentini ab alfonso rogati venetoz societate deserere. Quapropter alfonso i agrū vulteranū p̄fectus pomaratiū. haud ignobile oppidū portas claudere ausi eo ip̄o q̄ venerat die copijs circūpositis vi cepit ac diripuit. Deinde ad castrū nouū i eodē agro sitū mouit. cui⁹ incole audita pomeratiū clade cōfestim absq; certamine i deditiōem venerūt. Idē fecere aliquot castella circūiecta exin mōtecastellum natura z ope mūtū obsedit. quo tpe ea imbrū magnitudo atz vis venetoz exorta ē. vt neq; extra tentoria q̄scere milites possent. mltis eoz discepti. mltis p̄mane raptatis q̄b⁹ ex reb⁹ z qđ annone inopia laborabat. Mouēs inde alfonso cāpiliā duxit. S; florentini id opidum p̄sidio z annona firmauerāt frustra ibi cōtēdit. castella tñ aliquot finitima i gerardista. id et regioni nomē ē. recepit atz illis restituit a q̄b⁹ florentini p̄us ademerāt. erat in comitatu regi symonet⁹ mille ducēs eq̄tes. q̄ finito florentinorū stipēdio ad eū trāsierat. Sygismūd⁹ aut malatesta que rex anteq; tusciā ingredere. cū eq̄tib⁹ mille. z. dccc. peditib⁹ p̄duxerat. cū ab eo indies expectaret. ad florentinos trāsiuit. Frideric⁹ quoq; vrbinatiū p̄nceps. notus z clarus i armis florentinorū stipēdia faciebat. q̄ cū essent eq̄tatu peditatq; nō inferiores rege. oēmq; illi expugnādorū oppidorū facultate p̄riperēt. n̄ fuit regi cōsilius i obsidiōe campili p̄seuerare z p̄stūm in mōtib⁹ cōmeatus penuria p̄mebat. Diuertit igit ad loca maritima z apud populoniā. olim fama celebrē. nūc dirūtā vrbem p̄sedit. quo i loco facile sibi ex regno neapolitano. z frumēta z bellica tormēta nauib⁹ afferri poterāt. Abest inde trib⁹ ferme milib⁹ passuū plūbinū nobile oppidū i cui⁹ obsidiōe de q̄ postea dicemus laborāti regi castilionū. z ip̄m nō parui momēti oppidū. p̄dēte florentinorū p̄sidio traditū ē. p̄ter arcē quā cū symonet⁹ obsidisset. paucis post dieb⁹ p̄ deditiōem cepit. Bū rex pauloātē apud aquā viuā in hibernis age ret. a legat⁹ mediolanēsi b⁹ adit⁹ ē q̄ opē ei⁹ implorātes. i eo loco decerni bellū aduersus venetozū senatus obtinere. Jam ei frācis⁹ Sforzia mediolanēsi p̄plo indignat⁹ venetozū auxilio fret⁹. eos s̄bigere summis conatib⁹ nitēbat. q̄z paulo añ fines z arma p̄mouerat. Cū rex soluta plūbini obsidiōe neapolim redisset florentini legatos ad eū misere pacē petētes. q̄b⁹ accepta fidē i castra p̄fecti postq; mādata exposuerūt. bellū q; recusarūt antonij cardinalis hilderden. noīati. inter p̄mos theologi opa. q̄ id negocij p̄ntificis volūtate susceperat. pauc⁹ post dieb⁹ ea lege pax florentino p̄plo reddita vt castilionū z insula eulij q̄ ip̄ius bello florentinis erepta fuerat in ptāte regi remaneret. S; cū frācis⁹ Sforzia mediolano potit⁹ eet. oēsq; p̄tes z arces apud annē abduā tanq; mediolanēsis agri a venetj repeteret. alfonso q̄ cum frācisco eet infestus e re sua ee ratus illū. ne radices in tāto impio ageret impedire. p̄ leonellū marchionē estensem recōciliat⁹ venetis. z cū eis aīcicia societateq; facta florentinis q̄ frācisca fortunā secuti z armis z pecunia eū iuuabāt. secundo bellū indicit ferdinandūq; filiū i expeditiōem z eos mittēdū duxit. Erat is eo tpe admodū adolescens ingenio eximio. z ad cūctas optimas artes docili z p̄to. liberalib⁹ disciplinis institut⁹. armorū tractādorū scia edoct⁹. glie cupid⁹. ineditē ac laboris patiel. cui p̄ sex milia eq̄tū. duo milia peditū p̄misit. Fuit z i exercitu ei⁹ comes euerfus z vrsiū neapoleo haud cōtēnendo copiaz duces. Frideric⁹ quoq; vrbinas. q̄ sup̄iori bello florentinorū arma secut⁹ erat. i ei⁹ exercitu militauit. Florentini v̄o postq; imminere belli sibi tēpestate senserūt. Estozē fauetinū symonetū. que sup̄ noīam⁹ ac sygismūdū malatestā. postremoq; alexādrū sforziā p̄duxere. q̄ sil iūcti. sup̄ decē milia eq̄tū. peditū v̄o magnū nūez i castris hūerūt. Ferdinād⁹ tñ p̄ agrus cortonēsem in aretinū copias duxit. vbi castellis aliq̄b⁹ nō magni noīs vi capti atz direpti. Sollianus non parui momēti oppidū. cū oppugre cepisset. nec hostes auxiliū ferret. p̄ dies. vii. p̄ deditiōes accepit. Eq̄tatū estozis apđ mōtē policianū plūb⁹ capti. nōnull occib⁹ fudit ac fugauit. Reucinū i agro florentino expugnauit. Castellinū v̄o cū obsidisset byberno rigore inualescēte recessit. z i maritima loca z aquā viuā p̄ris exmplo sese recepit. Quo tpe z antoni⁹ Olzinavadā i littoze maris sitā nauib⁹ occupauit. z ampliori

fossa a terra cōmuniūt. Quo ex loco pisanū z vuleranū agrū infestū reddidit. Cūq; interea florentinorū du-
ces ad folianū castra mouissent. velletq; fordinādu auxiliū obseffis ferre. Jamq; itineri se cōmissis. tāta
in castris lues cōsecuta ē. vt p languētū nūero. nō mō ad rem gerendā. svix admouēda castra sat eēt. Ob
quā rē folianū summa vi expugnatū. nec miori v̄tute defensum. tandē ab oppidanis clam p̄sidio traditū ē
q̄ tñ paulopost z ip̄victorū p̄da fuere. oppidū incēsus. ac solo eq̄tū. Per id q̄z tps gerard⁹ gambacurta. dū
castella q̄tuor q̄ p̄ a florentinis accepit intra apenninū sita. ferdinādo tradere vult. ab vno e suis p̄dit⁹. ca-
stris amissis diu regē mendicādo secut⁹ ē. Exin pace apud laudā (vt dixim⁹) facta reuocat⁹ a p̄re ferdinād⁹
in regnū p̄cessit. Florentini q̄ amiserāt cūcta recupauerūt. Baldacus pedesstrū copiarū haud ignobil⁹ ductor
manu p̄mpt⁹ z audax. cū diu florentinorū stipēdia meruisset i palatiū tandē accersit⁹. dū mgratū p̄tumacif
rūdet. capt⁹ ex altissimis fenestris i forū p̄cipitat. cui q̄uis magno casu iā expirasset. securi tñ ceruix absci-
sa ē. ¶ Inter florentinos oēs q̄ n̄ra floruerūt etate cosmas cognoie medicus z prudētia z aucte emineuit. is
p̄nceps vrb̄ hitus senatū q̄ voluit impulit. Ciuitati ex arbitrio dixit inopes ciues q̄plimos ditauit. m̄fi-
monia ex argēto suo dotib⁹ m̄lta cōiuxit. Villas magnificētissime exedificauit. In ecclias ditissima dona
cōtulit. monasteriū sc̄ti marci z amplū z nitidū a fundamētū erexit parochie sue tēplū cū paz placeret proz
sus diruit. Exin structurā admirādī opis ex lapide fesulano suscitauit. Edes suas q̄uis ornatissimas ere-
xisset. ampl⁹ tñ meditat⁹. op⁹ palatiū z altū z ingēs. ex q̄dratis lapidib⁹ i insigni vrb̄is loco. adeo pulcrū
adeo amplū cōstruxit. vt ei altez eq̄ri tota ciuitate nō possit. Cōmēdāda ē multū in rebus florentinorū pui-
dentia. tū maxime qd̄ i legēdis cācellarijs. nō iuris sciam vt plereq; ciuitates s̄ oratoriā spectāt z q̄vocant
hūanitatē studia. Morūt em̄ rectā scribēdiq; dicēdiq; artē nō bartholū aut innocētū. s̄ tullū q̄ntilianūq;
tradidere. Nos tres i ea vrbe coguim⁹. greci z latinis lris z cōditōz opa. fama illustres. q̄ cancellariā ali⁹
post aliū tenuere. leonhardū z carolū aretinos. z poggū eiusdē reipublice ciue q̄ secretari⁹ aplicus. trib⁹
q̄ndam romāis p̄tificib⁹ dictaret ep̄las illos p̄cesserat colucius cui⁹ ea dicēdi vis fuit. vt galeati⁹ medio
lanensū p̄nceps. q̄ patrū meoz meozia grauissimū florentinis bellū intulit crebro dicē auditus sit nō tam
sibi mille florentinorū eq̄tes q̄ colucij scripta nocē. Disceptatū ē diu inter florentinos ob pecuniarū exactio-
nes. q̄ tenuiores ciues maḡ q̄ opulētos vrgebāt. His dieb⁹ cōsentiēte cosmo noua rō fortunaz. cuiusq;
ciuis descriptio cepta ē. quā raro factā sine tumultu motuq; ppli fecerūt at tūc q̄ete trāquilleq; trāsijt. Lucē
ses qui n̄ra memorāz bis florentinorū obsidionē exp̄ti. bis philippi mediolanensū dūc̄ auxilio suā libtates
defendere. ad extremū cū vicinis virib⁹ pares eē nō possent. nec facile inueniret. q̄ q̄tēs hostis p̄meret. to-
tiens ferret opē. sedus ad q̄nq; ginta ānos cū eis p̄cussere. eas leges s̄beurtes q̄s dixere potētiores. ¶ In-
ter florentiā z senā apud oppidū qd̄ sc̄tū cassianū appellat anno post iubileū sexto. vise sunt nubes viginti
(vt ferūt) cubitis a terra s̄blimes iuter se mirabili ventoz impetu agitare. ac depugnare z altere alteras pel-
lere. z mutatis sepe vicib⁹ pelli q̄ pepulerāt interea summa atz incredibili spūs violētia. domoz tecta p̄ in-
ane iactari muros dēijci. z saxa ingētia loco moueri. vetustissimas oliuas. z antiquissima quercuū roborā
radicit⁹ cōuelli. atq; cōstringi. hoies z iumēta nō puis spacijs p̄ celuz ferri atz raptari. hec nob̄ q̄ se vidisse
atebāt retulere. s̄ maḡ nos (vt crederem⁹) ep̄le a grauissimis viris de his reb⁹ alfonso regi dū apud eū age-
rem⁹ scripte. z in p̄ntia n̄ra lecte cōmouēit. ¶ Urbs sena vñ mihi origo ē. sc̄dm̄ hodie locū in etruria obti-
net. amēssimo sita loco. Et si mihi fides h̄nda ē. pplo neq; rudi neq; iurbano. Hui⁹ rectores q̄ nobilitate
postposita. q̄ fuit i illa ciuitate. tota ytalīa memorabil⁹ z pte ppli quā duodecim appellāt prozsus cōculca-
ta. m̄ltis annis i pace q̄euerāt inter se tandē duas factiones h̄re ceperūt. q̄ put sue rei conducere arbitrate
sunt. ita se v̄l pplis v̄l ytalie p̄ncipib⁹ cōiuxere. Cū v̄o rex alfonso i florentinos (vt antea relatū ē) cōduce-
ret exercitū. factōes ip̄e manifest⁹ patefacte. Altera regiū bellū s̄ florentinos iuuādū eē p̄suluūt. altera cum
florentinis auxiliū dandū eē suadē nō auderet. dissimulādū cēsuit vicerūt p̄mo reḡ amici z ei⁹ castra p̄mel-
atū misere. S̄z cū rex ad sextū lapidē vrb̄i. p̄xim⁹ castrametat⁹ eēt. disseminantib⁹ in plebe q̄ florentinis stu-
debāt alfonsum nō tñ florentie q̄ senaz d̄nium q̄rere. tota vrbe trepidatum ē. z armati ad portas dispositi
haud aliter alfonso milites q̄ libtate sue insidiātes obstruere. Cōmūit aliquātisp̄ eā ppli suspitōem frā-
ciscus martorellus p̄stanti vir ingenio. z quo rex libēter vteret. legat⁹ ad eos missus. s̄ cum nō tam regis
amore aut odio. q̄ p̄inat⁹ ciuū p̄tentionib⁹ rei publice p̄silia turbaref. adeo tenuiter ānona i castra reḡ de-
portari p̄missa ē. z vt florentinis sil⁹ z regi viderēf lesi. Idē factū ferdinādu reḡ fili⁹ alio postea tpe i eol-
dem florentinos duxisset neq; em̄ p̄ncipio ei⁹ aduēt⁹ satis ei fauētes fuere. S̄z veneti cū senensib⁹ ac regi fe-
dere iūcti eēt vsq; adeo seneses legatōib⁹ agitarūt. Et vt ip̄i societate tandē reḡ iuerūt. bellūq; florentis
indicerēt publice. qd̄ breui sopitū ē venet̄ apud laudā incōsulto rege paces recipiētib⁹. Post hec senensib⁹
aliud euestigio bellū exortū ē aduersus hylbrādinū pitilianī comitē in quo ducib⁹ vsi sunt sigismūdo ma-
latesta z euberto corrigēsī quoz potētia nō tā hostib⁹ q̄ ip̄is senensib⁹ formidāda fuit. Suborta aut̄ iter
sigismūdū z seneses discordia. cū sese ille suspectū eē aiaduenteret. nō sine suo z senensū dāno recessit. eub-
bert⁹ cū senensib⁹ pseuerauit. Interea comes iacob⁹ pycinin⁹. q̄ iā pridē apud venetos stipēdia faciēs nō
sine laude rez gestaz eoz copias duxerat cū pace vbiq; porta stipendio careret in etruriā p̄perās senenses
iure p̄ne amicicie. vt sibi auri. xx. milia mutuo dent. missis legatis expetijt. qd̄ cuz frustra fuisset. acies in
eos cōuertit. Et ingressus senesem agrū. pleraq; oppida p̄tim vi p̄tim p̄ditōe recepta diripit. Calixt⁹ ter-
cius q̄ recens pontificatū inierat. copias suas senesi pplo auxilio mittit idē frāciscus Sforzia idē florenti-
ni faciūt veneti quoq; p̄ sedus requisiti auxiliū q̄uis tenue p̄bent. Cōmittit ex ip̄rouiso plius. ex quo sine
magno damno p̄tū discessum ē. Jacob⁹ cū exercitu coact⁹ ē castilionū sese recipe. qd̄ oppiduz eē dixim⁹ a
florentinis priori bello receptū vbi q̄uis acriter oppugnaref. expugnari tñ nō valuit. Inter hec Eubbert⁹

in suspicionē actus tanq̄ cū pycinino sentiret. cū eius rei nō parua extaret indicia vocat⁹ ad urbē in senatu senēsi trucidat⁹ ē. ⁊ p fenestrā in for̄ p̄iect⁹ ē. Pycinino pauloposturbetelliū natura loci mūtissimū oppidū p pditionē obtinuit. vna em̄ tantumō via. istaq; artissima. ⁊ arcis oppositōne defensa p̄t adiri. reliq; quas ptes stagnū claudit puis dumtaxat lembis cymbisue nauigabile. Hic cū frumētū viniq; copiā pycinino repisset. tandiu se p̄tinuit donec pacē apud regē arogonū firmata ī regnū sese recepit. S; ea par externo bello senēses soluit interno magis ac magis iplicauit. nā regis amici. ⁊ tanq; belloz cā fuissent pycininoq; studio fauissent. partim securi p̄cussi sunt. p̄rim relegati. multi cū sibi piculum in p̄ria imminere cerne rent. spōte ī exiliū abiere. adeoq; ī eos q̄ suspecti sunt h̄iti. seueritas exercita ē. vt etiaz florentinis videat⁹ eē senitū nec dū maloz finis q̄n in ciuitate paz pacata. noue indies machinatōes. aut fingūt aut inueniūtur ⁊ sanguis ciuili in forū disp̄git. hoc fortasse malū equul⁹ ille p̄nūciauit. q̄ āno iubileo an̄ portā ei⁹ vrbis q̄ romā p̄git. pregnās frequēter astāte pp̄lo. dū pareret exp̄rauit. Erat em̄ hermosfredit⁹. q̄uis feminei sex⁹ nullū ī eo vestigiū cerneret. Inter alios quos vrbe relegatos haud nocētes ciuitas existimauit duo fuere ab ip̄a puericia socij. ⁊ studiozū cōiōne cōiūcti. q̄uis alter iuris ciuili sciām p̄fiteret. alter poeticā. Gregori⁹ lollius. ⁊ frāscus patricius cui⁹ pl̄a extāt poemata. q̄ doctissimi p̄bāt. ⁊ q̄ vitā sibi retinuisse credū tur. Marian⁹ sozinus p̄ idē t̄ps scia iurj nō solū apud senēses. s; tota ytalīa late clar⁹ ē h̄it⁹. Plūbinū nobilē oppidū ex populione ruinis edificatū existimat nōnulli populinū appellādū putāt id ē ī littoze tuscie maris sitū. Ilue insule oppositū. q̄ ferri venis inexhausta magnū quotannis vectigal plūbini dño prebet Huic oppido p̄fuit iacob⁹ appian⁹ ex paula nobilissima femīa martiniq̄nti romani p̄otifici sorore nat⁹. pacificus q̄dē p̄nceps. ⁊ a vicinis amatus. Qui cum ex cōiuge virilē sobolē nō suscipet. extra m̄rimoniū herede q̄rens cōcubinā q̄ndā amare cepit. cui⁹ cū venter intumuisset. ⁊ iā t̄ps pariēdi p̄pe adesset. incredibili gaudio gesciens florentinis ac senē. legatos vti ad se mitterēt ac partū de sacro fonte leuaret. futuros cōpatres magnis p̄tib⁹ inuitauit paritū ē venere. ad dictā diē legati. mulier inter obstetricū man⁹ diu laborans. ethiopē tandē peperit. q̄ res vt risum pp̄lo chachinnūq; excitauit. Ita ⁊ cōp̄nitates ⁊ leticiā principis interrupit tybicē t̄n forte maur⁹ in familia ei⁹ erat. ex q̄ natū puerū credidere. q̄ mox vbi detectū flagitiū intellexit saluti sue fuga cōsuluit. Mortuo Jacobo Reynaldus vrsin⁹ patri vir ingenio ⁊ rei militaris pitus in ei⁹ locū successit⁹ ē nō suo iure s; cōiugis. q̄ iacobi filia fuisset. Hūc alfonso cū in tuscia florentinorū bello destinarēt. fauentē hostib⁹ repit q̄propter castris plūbino admotis. eū intra menia clausus terra maricq; summis viribus oppugnauit. s; nō m̄iori v̄tute ip̄e ab interiori pte ciues suos defendit quā regis miles ab exteriori muros inuasit. Pugnatū ē diu acri cōtentōe ita vt mlti vtrinq; ceciderint. cōplures vulnerati in hostiū man⁹ peruenerūt. ⁊ eo pl̄io mltorū virtus enituit inter quos duo antonij alter rixanus. alter cadola ad muros pariter vadētes inter ceteros pugnare fortiter aiaduersi sunt. S; oibus platus ē galeatin⁹ Baldasin⁹ natione siculus q̄ster muri fastigio app̄hensio q̄ prius tormēta disiecerāt conat⁹ est oppidū irruere. ceterz feruentis aq̄ viueq; calcis. q̄ inter arma ingesta vbi ad corpus penetrauerat purebat artus vi deterritus. grauisq; saxi ictu cū reuulsa aggeris pte deturbatus ē. Fuit aut galeatin⁹ statura q̄ mediocrē excederet robustis ac ceretib⁹ membris. corpis magnitudini vires r̄ndebant luctatione iactu saltuq; nulli hominū cessit. membrorū robozi par anim⁹ erat. eq̄ ac pede iuxta bellator acerrim⁹. armatura graui armatus galeatusq; humistās. sinistra sellā. dextra hastas equestre tenēs. strēnuo saltu grādi statura equū insilebat. singulari certamiē q̄ter pl̄atus. bis ī ytalīa. bis in gallīa trāsalpina toti⁹ victor euasit. a trib⁹ hostiū equitib⁹. eo ip̄o florentinos bello pedit⁹ vnū ex his gladij capulo seminecē eq̄ excussit. aliū citato equo medium amplexus e sella extractū humi strauit. Tercū cubito grauius p̄cissum ī fugā v̄tit tāta porro modestia vt nūq; ip̄e de se v̄l rogātibus amicis diceret vite cultu. morūq; elegātia. oibus p̄terea grat⁹ dilectusq;. Perstitit aut pl̄ibus dieb⁹ ad plūbinū alfonso. s; cū oppidi expugnatio difficilis videret neq; iā cōmeatus in castris esset. ⁊ equi cōsumptis arborū folijs fame perirēt. dissoluta obsidione recessit. nec diu postea Reynaldus morbo interiit vxor eius katherina verita. ne rex ī se viri delictū puniret. missis ad eū oratoribus. tributū ei quotannis dū viueret. aureū poculū quingētoz aureoz daturā p̄misit. Ea mortua sollicitis oppidanis. quem sibi potissimū dñm legerēt vicini v̄o potētatus cū varijs artib⁹ ad se trahere conarent. re nūciatū ē manuelē appianū adhuc ex principū suorū p̄sapia suesse. cui se cōmittere possent. Hic mltos annos in militia versatus nec t̄n aut opes cōgesserat. aut egregio aliquo facinore nomē q̄sierat. Ob quā rez dimissis iā armis vxorē troye inter apulos ceperat. ibi tenuiter vitā agebat. nihil n̄tin⁹ q̄ dñandi sollicit⁹ cū a plūbinensibus publice reuocatus ē. quod ei primo nūcio veluti somniū visum ē. Erū fortune ludus libenter amplexus tanq; vite reliquū dormiuisset. In alterū virū mutatus. q̄uis senex p̄cipatū suscepit. Reritq; postea pl̄isq; annis ciuib⁹ suis gratus. ⁊ vicinis amicus. Alfonso v̄o qui ei fautor ⁊ fuisset ⁊ stipendiū fecit ⁊ cēsū dedit. Recessit aut e duobus filijs extra legitimū cōiugiū sibi natis minore quē cū ciuitas seniori preferret herede instituto. ¶ In viterbio v̄o nō parui motus fuere Sedente nāq; nicolao quinto princiuales gattis eius vrbis princeps. dū roma redit. apud lacū vicensem ab inimicis inuasus obrūcatus est. Erū sedente Calisto tercio welhelmus ei⁹ nepos. noctu domi necat⁹. ob quā rē ciuitas ī vltionē sollicita. dū malefactores inq̄rūt. dū isti fugiūt illi plectūtur. magnas calamitates p̄pessa ē. ¶ Arbis rome iā tandē nobis sese res offerūt. q̄bus suā narrationē petetibus suato breuitatis instituto. satisfacere pergim⁹. Hic iohannes vitellius alexādrinus ⁊ cardialis ⁊ legatus p̄rimoniū bti petri gubernator ⁊ ductor aplici exercit⁹. q̄ fulginates. q̄ camertinos tyrannos. qui p̄fectum vrbis. qui comitem antonium pisanum. qui plures alios ecclie insultatores bello victos neci dederat. Buz pontem tyberis. quem sancti angeli vocant transire nititur in eturiam copias traducturus ab his qui arcem adriani custodiebant. repente inuasus vulneratus captusq; in arces rapit. vbi pauc⁹ post dieb⁹ siue hausto veneno siue ex vulnere

vita finivit. Prouticia deinde sua, sortit⁹ e ludouic⁹ et ipse cardinalis ad legent⁹ patriarcha. ia reb⁹ gestis et
amicicia pontifici late cognit⁹. q⁹ pacat⁹ rebus i vrbe eugenio reditu ppauit. Coprebederat⁹ roni eugeniu ac
libertate asseretes. apud sc⁹am maria in trastyberina regione custodiebat euq⁹ cu⁹ deceptis custodibus per
tyberim nauigio sugeret. iaculis ac sagittis petierat. fremebat em⁹ ppls. cu⁹ extern⁹ miles infestis armis ro
manos vastaret agros. hoies atz armeta surripies. Sz cu⁹ plimis anis eugenius abfisset intellexerant et
opulenti ciues et inopes romani summi pontificis curia. no tam vrbe q⁹ vastam ac debram speluncas videri.
qbus ex reb⁹ missis ad eu⁹ legat⁹ vt in vrbe sua rediret. magnis pcib⁹ rogauere. Redijt ille nono postq⁹ ef
fugeret ano. nec ta ignomiose pulsus fuerat. q⁹ except⁹ e gliose. Fuit cuz frascisco Sforzia et in pyceno de q⁹
postea dicem⁹ et i alijs loc⁹ piculosum bellu. qd⁹ p ludouicu cardinalē et nicolaū pycinu ia sibi recociliatu
pfecit alonso rege opē ferete. Cogitauerat frasciscus Sforzia tudertina vrbe sibi amica. na ei⁹ aliqn poti
tus clemeti ciues impio rexerat. deinde roni cu⁹ exercitu parere. Erat em⁹ inter cardinales nonnulli q⁹ ludouic
ci potentia indignates frasciscu no qsi aduersus eugeniu. Sz ei⁹ consiliu inuitabat. inter qs nicolaū capuen
sem i vrbe grosu ac potentē fuisse pmeozant. na eugeniu p id tps eu⁹ de ipa re suspectu roma amouedum
curauit. Sz cu⁹ auxilia ecclie ppe aduenissent frasciscus irrito pposito retrocessit. Eugeni⁹ vo q⁹ cu⁹ quodaz ve
netis ac floretinis studiosissim⁹ fuisset. Cu⁹ illi hoste suu frasciscu aduersus eccliam armis pecunijsq⁹ inua
ret et ipse ad ipoz hostes declinauit. Alfonso regē ac mediolanensiu pncipe. et rex qdē ei⁹ suasu vsq⁹ ad ty
burē venerat philippo cui⁹ opes ia pene collapse videbat⁹ laturus opē. aut i tuscia Sz floretinos aut in gal
lia Sz venetos pfectur⁹. Sz eugeniu cu⁹ quoz cardiales creasset. ex qb⁹ successorē suu assumedu esse pdixerat
in lectulo egritudinis iacēs. pauc⁹ post dieb⁹ migravit ad pres. et i basilica. b. petri apud eugeniu terciu
sepult⁹. Pri⁹ tm q⁹ obiret germani q⁹ postq⁹ duos de summo pontificō cotendere aiaduenterant. neutralita
te qda vtetes. vtriq⁹ recusauerat obedire. destinat⁹ roma legat⁹. inter quos et ego vn⁹ era a friderico impa
tore missus ob obediētia ei iaia morituro restitueit. Ipe vo theodericu coloniesem et iacobum treueresem
archiepos. quos pontificali dignitate puauerat. mutata snia ad pristinos reduxerat honores. Magnus p
fecto et clarus pontifex fuit eugeniu cotempit pecunias vtutez appzime dilexit. neq⁹ scdis rebus intumuit.
neq⁹ succubuit aduers⁹ s. neq⁹ spes ei gaudiu. neq⁹ met⁹ tristitia auxit. sedat⁹ aim⁹ eude sp ei⁹ vultu osten
dit. Imone breui eoq⁹ grauissimo vsus est. durus et asp in hostes. ppitius in fide receptis ad hec pceritas
corpis. oris decor. et venerada i sene maiestas qbus fide adhibuit. pl⁹ aliqnto credidit et maius impius q⁹
par fuerat pmissit. hui⁹ pr cu⁹ in egipto negociaret cu⁹ pre frascisci fuscari de quo ia mentio facta e. ab heremi
ta. que pariter adijt. no min⁹ letu vaticinu qua ille accepit. ille em⁹ filiu que hebat futuz prie pncipe. hic
suu inter sacerdotes ad summū euasuz didicerat. Eugenio vo gabrieli nome inditu fuit. Qui cum adole
uisset defuncti parentib⁹ euagelij no furd⁹ auditor primoniu qd⁹ ab illis no tenue accepit. inter xpi paupe s
erogauit. Exin antonio corario comite eiusde feruoris adolefcete religionē intrauit. in q⁹ summa cuz laude
vsatus tandiu cu⁹ illo vixit. donec angelus corario gregori⁹ terciusdecimus appellatus sede petri sortit⁹
cu⁹ alter ab altero separi no posset. ambos aduocās senesi eu⁹ bononiensi anthoniū pfecit ecclie nec diu mora
tus vtrūq⁹ cardinalatus honore dignatus e. in quo ambo claruerūt. Sz hic summū pontificatū adept⁹ mag
enituit q⁹ et si oriēte scismate in pncipio sui pontificatus vsq⁹ ad obitu cu⁹ basiliesibus cotenderit. Corona
to tm sigismūdo cesare grecoz et armenioz vnione pacta ciuitatib⁹ ecclie qs amiserat recupat⁹ tyrānis p cir
cuitū deletis. pumacia ronoz edomita. victor inclit⁹ hoiem exiit. Sic me quis aliqn aduersus eu⁹ existi
mans. deo sacrificiū facē cu⁹ basiliesibus sensissem. Na in eo tpe tota nutabat ecclia. veniētē ad se benigne
recepit. inter secretarios collocavit et aplcis sbdiaconatus honore donauit. Ecciaz quoq⁹ tergestina pau
cis dieb⁹ anq⁹ moreret falso rumore vacante audisset. mult⁹ illā petētib⁹. nisi vni p oib⁹ destinauit. quod
postea successor ipl euit. Nicolaus qnt⁹ natōe tuscus. ex oppido sarezana. pre medico theologica doctrina
illustis. et omi ferme sciaz genere insignis. post eugeniu i petri cathedra suffect⁹. Qui pauc⁹ an⁹ mēsis
cardinalatū ab eo cu⁹ felice apud germanos legatōem obisset. Nec diu pus epatū bononiensem acceperat.
Hic vrbe mult⁹ et maximis edificijs exornauit. cui⁹ opa si cōpleri potuissent nulli vetez impatoz magnifi
centia cessura videbat⁹. Sz tacēt aduc edificia interrupta. ruineq⁹ muroz ingētes. Scisma qd⁹ apud subau
diēses aduc i ecclia vigeat. explosit amedeū papatu renūciatē in grām recepit cardinalat⁹ honore et in p
no dño legatōem reliqt. cardinalib⁹ aliquot ab eo creat⁹ dignitatē dimisit. roānos lōga pace ditauit. iu
bileū feliciter gessit nisi qd⁹ i pōte scī angeli i pcursiōe pploz improuide facta. ducetos circiter homies. aut
pculatos aut i fluie eiectos pisse pstat. Bernhardinu senesē ordis mioz pffozē. q⁹ paulo an⁹ obierat. in
nūez scōz retulit. Fridericu terciū ipatozē et leonora augustā mriomnio iuxit. ac de more iuctos corona
uit. familias habūde et cu⁹ mltā leticia pascēs. His cardiales creauit. et pmo qdē te vnu antoniū natōe ma
toricē. ad titulu scī crisogoni. que sibi pbie studijs et archanoz sacre theologie cognitōem ex oib⁹ pares
elegerat. Secdo sex creauit. aut doctrina pcelebres. aut gener⁹ claritate ifignes iter quos et germanū suum
philippū scē suffanne cardiale assumpsit. placidis morib⁹ et icorrupte fidei virū. Libros ex tō grecia exq
sitos ad se iussit afferri. et in latinā cōuertī linguā curauit. magna premia trāslatorib⁹ prebēs. et acceptissi
mi ei fuerūt in trāsserendis opibus Georgius trapesuntius. Laurentius valla. petrus candidus decēber
et Gregorius castellanus itemq⁹ demetrius natione grecus. qui soluta oratōne vtens. cu⁹ pontificis aures
mirifice oblectarent. nihil ex eo quod peterent. non abstulerunt. In homeri vo poemate quod ab heroico
carmine latinum fieri magnopere cupiebat. Cum plurimi ei morem gerere conarentur. vnus tm inueni⁹
est. q⁹ acri ei⁹ iudicio satisfaceret. Orati⁹ roman⁹ q⁹ scribatū aplicuz ea de re cōsequit⁹ magnisq⁹ pollicitatiōi
b⁹ illect⁹. Iliades aggressus. nonnullos ex ea libros latios fecit dignos. qs nra miraret pūca n iprobass
etas. Nicola⁹ qz peror⁹ polibio e grec⁹ comode atz ornate ad nos traducto. Jobes tortelli⁹ aretin⁹ libro d
orthographia pitissime cōscripto. Albus floretinus pditis de architectura egregijs voluminibus alijsq⁹

pene innumerabilibus noua cunctes opa eius pontifici gratiam meruere. Adeo enim ingenta excitauit fouitque Nicolaus ut vix eum inueniri possit. in quo magis humanitas et eloquentie, ceterarumque bonarum artium studia quam suo tempore floruerit. Illud certe nemo negauerit. tot ei a doctissimis viris inscripta esse volumina. quot neque suorum predecessorum. neque imperatorum cuiuspiam nominis dictata proferimus. Unum tamen edoctum ab eo neglectum miramur. Blondium flauium forliuenses qui res a declinatione rationis ipsius usque ad etatem nostram toto orbe patratas mirabili ordine in duas digessit decades romam describendo restaurauit. ytaliam illustrauit. deinde triumphante orbe scribere aduersus omnem nobis vetustatem aperuit. sed ita ferunt hominum mores. prae quoque extollit pontifex. quem praecessor amauit. Ceterum Nicolaus et veteribus et nouis codicibus ornatissimas bibliothecam instruxit. In qua circiter tria milia librorum volumina condidit. Sacrarum apostolicarum vas aureis et argenteis. sacerdotalibus indumentis mirifice decorauit. Altaris ornamenta aulea quoque ex auro contexta mirandi operis coemit. Suppellectilem toto palatio necessariam magnificentissime operata duplicauit triplicauitque. Legationibus quae publice audiuit ita respondit dubium esse. sapiamne eius an eloquentiam an magis adiuuere. Si quis esse in urbe peregrinos existimatorem dignos accepit praesentim eos. missis reuocatis honorauit nobiles sua domo extorres qui ad se venerat benigne consonit. pauperibus christi largas elemosinas dedit. religiosorum medicamentibus nihil ad necessitatem desesse sustinuit. in ecclesias urbis plurima dona contulit in patrimonio beati petri plurimas ac multissimas arces opportunis locis erexit. huius tamen tam admirabilis tam expectandi pontificis vite non defuerunt insidiatores. Stephanus enim romanus familiam porcaria tenuit censu eques. res nouas sepe in urbe molitus. ac propterea bononiae relegatus. clam inde excedens magnis itineribus romam rediit. Conuocatisque mox amicis. mentem suam exposuit turpe esse dicitur. eam urbem quam totam sibi subiecerit orbem. Nunc sacerdotum impio subiacere. quos recte feminas quam viros. quisque appellauerit. venisse se patrum praesentis iugum exire rem factu facile si viri fuerint. nicolaum pontificem celebre epyphaniarum die in ede. beati petri sacra facturum. haud magno negotio comprehendendi posse. propter libertatis amorem. quam proclamari cum audierit mox opere audientibus daturum ad colligandum autem praesulem cathenam auream secum attulit. a se iam praesentem patrem. quam congregatam ostendit neque enim mox occidendum praesulem ex usu esse dicebat. Sed obsequandum donec arce sancti angelus per eum recuperaret atque ut erat homo facundus facile in suam sententiam congregatos traxit. atque eo facilius quam inopes esse alieno grauatos et ob perpetrata scelera iudicium formidantes ad se vocauerat quibus nihil erat in pace sperandum. Sed praesens insidias nicolaus missisque militibus comprehendendi hominem iussit illi eum iam a se fractum. et apud sororem in archa latere inuenerunt coplices eius in domo quam conuenerat expugnati captique sunt. e quibus unus baptista scicirra manu prompte et animo intrepido. per medias pontificis cohortes inani gladio sibi appertens effugit. stephanus in arce sancti angelus alij in capitolio suspensi vitam finire atque ita pontifex maximus ingenti periculo liberatus romane sedis dignitatem impium suauit. Felix pontifex et omnium iudicio beatissimus nisi eo sedente turci ut ante diximus constantinopolim expugnassent christianorum desidia atque ignaue memorabile perpetuum. Accessit et aliud quod non parum eius gloriam iminuit. Nam cum pacem ytalie quam uehementer ferro vastabat et igne. Ipse repator et arbiter concordiae partium voto delectus est. dum die ex die in deliberationem ducit suspectus esse francisco sforzie iam mediolanensium principi ac veneti cepit tanquam eam sententiam promerere nollet. que alijs pacem ecclesie alijs bellum allatura videretur. Ob quam rem intercedente symoneto monacho ordinis heremitarum sancti Augustini praefessore obscuri antea nominis et prius ignoti. sed vite integritate probato veneti cum francisco duce conuenientes inter se concordiae leges dixerunt. praesentibus die intra quam bello socij pacem ratam haberent visum est id omnibus monstrum sibi humile et incognitum monachum ytaliam pacasse. sed recusante alfonso paces. quam inscio dicta erat vanam esse nicolaus qui de se habita fuerat suspitionem ostendit. misso ad alfonsum legato dionicio sancte crucis cardinali prudentia singulari et vite integritate conspicuo. qui cum caietam. deinde neapolim peruenisset interuenientibus venetorum et aliarum partium legatis differensque omnibus tanquam ex integro discussis alfonso regi non solum pacem suavit. sed fedus in annos quinque et viginti inter omnes ytalie potentatus percussit. cuius romanus pontifex et conuocator et iudex dictus est. Sed cum doloribus arthriticis per omnem ferme pontificatum suum Nicolaus vehementer laborasset indies magis ac magis opprimeretur. nec iam amplius mortalem pollutumque comitatum candidior anima dignaretur e vita decessit. ab eo qui in pontifex eugenius munera tradiderat. non solum confirmata sunt. sed amplius pontificalis dignitas adiecta. Tergestinaque primum ecclesia. deinde senensis. omnia Calistus tercius post eum beati petri cathedram obtinuit natione hispanus ex regno valentiae nobili genere natus. unus omnium qui suo tempore sciam iuris praesentem eminentissimus. et qui consilium regi alfonso in quo multis annis praesederat. Illiusque artes ac cautiones praesentem ferret. Is ut primum pontificatus apice adeptus est mox animo ad delendam turcorum et legem et gentem conuertit votumque vouit. ad eam rem solennes misit in galliam. in germaniam. in hungariam. in orientem legatos primarios sancte romanae ecclesiae cardinales. e quibus nullus aduc rediit. Alanum tamen cardinalem sancte braxedis magno ingenio virum et animo securo et potenter praesentem e gallia reuersum putat. Naualia quod antea inauditum fuerat rome constituit triremes quamplures ad ripam tyberis in ciuitate leonina parauit armauit in turcos misit comitem iacobum pycininum senensibus ut dictum est armis insultantem. misso milite suo repressit. Regi alfonso querenti ex eo. quo pacto inuicem victuri essent regna sua. Respondit ipse regat nisi summus apostolicus gubernationem relinquat. veras eorum multis de rebus dissensiones. magna pars ytalie simulatas confictasque credit. qui fidem dedere contentioni alij calistum alij alfonsum alij utrumque accusauere. Quorum alter regem sub quo natus esset. alter suum sacerdotem cui tanquam vicario dei praesentem est ferre non posset. His cardinales a calisto creati sunt. primo tres. ex quibus duo nepotes eius fuere. quorum et si fuit etas aliquanto iunior. quam tanta dignitas videretur exposcere. doctrina tamen et circumspectio et mox suauitas id honoris haud iniuria consecuta censetur. Tercius fuit iacobus de portugaliam regio semie natus. in qua ea modestia. ea grauitas id acumen ingenij. id studium litterarum. is amor virtutis emicuit ut quibus iuuenis aduc tardius tamen opinione omnium ad eam dignitatem ascenderit. Secundo loco sex assumpti sunt. haud profecto indigni. si me unum demas. tanto munere meo tamen iudicio. nulli dignum id honoris obuenerit. quam iohanni episcopo zamorensi ciuilibus sapientie cognitione sublimis